

Priseljenci v Žavljah

“Cerkev mora odgovarjati samo svojemu Gospodu”

Odločitev je bila moja. Svoje stališče sem sicer zavzel v skladu z dogovorom med škofijo in pristojnimi oblastmi”. Tako je tržaški škof, nadškof Giampaolo Crepaldi, med homilijo na praznik sv. Justa v tržaški stolnici, 3. novembra, dejal v zvezi z afero, ki jo je sprožila novica, da bo tržaška škofija v prostorih nekdanjega vrtca reda hčera krščanske ljubezni (kanosijank) v Žavljah pri Miljah začasno imela v gosteh dvajset priseljencev.

Priseljeniška tematika je namreč žgoča, večkrat se razplamti zaradi površinske (in včasih nepremišljene) obravnave le-te s strani posameznikov in skupin na socialnih omrežjih, pa tudi zaradi politične polarizacije oziroma manipulacije, ki vnaša v družbo raznovrstne skrbi zaradi lastnih interesov. Res je, da so priseljeniški sunki postali težko obvladljiva socialna dinamika današnjega časa, prav tako je res, da je politični odgovor ustanov na to vprašanje nezadosten. Na to je med drugim pred nedavnim opozoril papež Frančišek, ko je po eni strani govoril o krščanskem modelu sprejemanja sočloveka, drugačnega in tujega, po drugi pa pozval k odgovornemu ravnanju državno, evropsko in mednarodno politiko, ki pa ni zmožna najti ustreznega modela in skupnega jezika v zvezi s to družbeno nujo.

/ str. 4
IG

Zahvalna nedelja v cerkvi sv. Justa v Trstu

foto damj

SOVODNJE

Odprtje novega sedeža občinske knjižnice Kraj kulture in srečanj za bogatitev razuma in duha

V Sovodnjah ob Soči so 5. novembra praznično odprli novi sedež občinske knjižnice v prostorih obnovljene rojstne hiše Petra Butkoviča Domna (1888-1953), duhovnika, literarnega ustvarjalca, genialnega ugankarja in prefinjenega izobraženca. / str. 3

GORICA

90-letnica škvadrstičnega napada V Trgovski dom naj se vrne življenje!

Dne 4. novembra so v Trgovskem domu v Gorici obudili spomin na isti dan pred 90 leti, ko je škvadrstična tolpa vlomila v palačo na Verdijevem korzu. To je bila priložnost, da so ravnatelj slovenske in italijanske mestne knjižnice ter slovenski in italijanski arhitekt predstavili obnovitvena dela in nakazali prihodnost znamenite Fabianijske stavbe. “Spomin je pomemben”, je poudaril Semolič, “pomembnejša pa je vizija prihodnosti”. / str. 3

Založba Mladika Slavistično društvo
Trst-Gorica-Videm

vabita na predstavitev prvenca

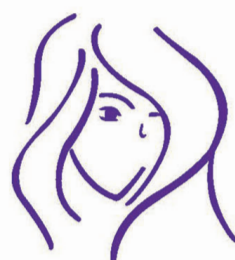
Marije Kostnapfel

PESMI

Sodelujejo Marija Pirjevec,
Magda Jevnikar in avtorica

V petek, 11. novembra,
ob 18.00 v Tržaškem
knjižnem središču

www.parruchelanza.com najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje

PARRUCCHE
Lanza

- KOZMETIKA ZA LASE
- PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE
IN KOZMETIČARKE

Gorica - Ul. Garibaldi, 13 - na vogalu na trgu pred občino - Tel. 0481 240078
Odprto vsak dan od ponedeljka do sobote od 9.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.30

* Posebna ponudba za menjavo sušilca za lase: obe ponudbi sta veljavni do 30. oktobra 2016 PONUDBA JE PODALJŠANA DO 15. NOVEMBRA 2016

**POTREBUJEŠ
PROFESIONALNI
SUŠILEC ZA LASE?
SEDAJ JE PRAVI ČAS!***

Prinesi nam stari
sušilec za lase,
tudi če ne
deluje več, in

**MI TI PODARIMO
20 €**

pri nakupu sušilca za lase
“VIP Coiffeur”

**POTREBUJEŠ
PROFESIONALNI
SUŠILEC ZA LASE?
SEDAJ JE PRAVI ČAS!***

Prinesi nam stari
sušilec za lase,
tudi če ne
deluje več, in

**MI TI PODARIMO
30 €**

pri nakupu sušilca za lase
“ETC Light”

UNHCR obeležuje drugo obletnico kampanje #IBelong

O izkoreninjenju fenomena brezdržavljanstva

Po svetu že opažamo pomemben napredek v boju za izkoreninjenje brezdržavljanstva, vendar pa nenehno trajajoči konflikti tovrstne dosežke postavljajo pod vprašaj. Ob drugi obletnici globalne kampanje #IBelong, ki jo z namenom izkoreninjenja tega pojava vodi Agencija Združenih narodov za begunce (UNHCR), je Visoki komisar ZN za begunce, g. Filippo Grandi, ponovno pozval mednarodno skupnost, da popravi krivice, s katerimi se dnevno sooča preko 10 milijonov ljudi po celem svetu. Od leta 2014, ko je UNHCR začela kampanjo #IBelong s ciljem doseči izkoreninjenje fenomena brezdržavljanstva, pa do danes je Konvencijo Združenih narodov o brezdržavljanstvu podpisalo deset novih držav. Poleg tega so države, kot so Slonokoščena obala, Kirgizistan, Malezija in Tajška, naredile nekatere pomembne korake, da so zmanjšale število oseb brez

državljanstva na svojih ozemljih. Tajška je v tem kontekstu podelila državljanstvo okoli 23.000 osebam, ki so bile pred tem preko tri in pol let brez državljanstva. V Keniji je vlada pred krat-

vezavo med širjenjem konfliktov in tveganjem, da osebe ostanejo brez državljanstva, predvsem v odnosu do otrok. Poročilo UNHCR z naslovom "V iskanju rešitev: Naslavljanje situacij oseb

brez državljanstva na Bližnjem vzhodu in v Severni Afriki" kaže, da se s takšnim tveganjem še posebej soočajo sirski otroci. Ker sirski zakoni prepovedujejo ženskam, da svoje državljanstvo prenesejo na otroka, in ker trenutno ena četrtina vseh sirskih gospodinjstev deluje v odsotnosti očeta, obstaja velika

nevarnost, da bodo nekateri od 709.000 otrok, rojenih med vojno v izgonu, ostali brez državljanstva.

Visoki komisar je zato opozoril, da so posledice za osebe brez državljanstva, predvsem za otroke, lahko akutne. "Nevidni je tista beseda, ki se najpogosteje pripisuje osebam brez državljanstva", je povedal g. Grandi. "Za otroke in mladostnike brez državljanstva pa ta nevidnost lahko pomeni, da so izključeni iz izobraževalnih procesov, marginalizirani na igriščih, ignorirani v zdravstvenem sistemu, spregledani, ko iščejo službo, ter utišani, če povdomijo o svojem statusu quo".

V prihodnjem letu bo ena ključnih aktivnosti kampanje #IBelong poziv državam, da iz nacionalnih zakonodaj izvezemo vse vrste diskriminacije, vključno z diskriminacijo na podlagi spola, ter s tem preprečijo podobne situacije brezdržavljanstva v prihodnosti.

Solidarnost s potresenci

Nabirka treh dobrodelnih društev za pomoč srednji Italiji

Predsednica Furlanije Julijske krajine Debora Serracchiani in deželni odbornik za civilno zaščito Paolo Panontin sta 31. oktobra v Vidmu prejela dobrih 4.000 evrov, ki so jih za pomoč potresencem v srednji Italiji nabrala tri neprofitna društva med septembrsko prireditvijo Friuli d. o. c., Društvo pacientov s presajenim srcem - ACTI, konzorcij za zaščito sira Montasio in društvo za pomoč otrokom La nostra famiglia, so med gastronomsko prireditvijo, ki poteka konec poletja v središču Furlanije, prepražili 190 kilogramov specialitete frico in jo prodali v približno 800 porcijah. Izkupiček od prodaje so nato med krajšo prireditvijo uradno predali deželni Civilni zaščiti, ki je od avgusta soudeležena pri popotresni pomoči v osrednji Italiji. Darovalci so pri tem poudarili, da solidarnost s potresenci je dolžnostno dejanje, saj so tri društva prav tako večkrat deležna plemenitih gest. / ARC/PV

Povejmo na glas

Tesnoba ob naravni katastrofi

Ob nedavnih potresih v srednji Italiji, ki se nočejo in nočejo umiriti, smo pravzaprav ostali brez besed. Dejansko ni bilo mogoče zaslediti odgovarjajočih komentarjev, ki bi nas opogumili ali vsaj osmislili splošno pretresenost in zaskrbljenost, le podatki o žrtvah, o novem in novem rušenju in o prizadetih ljudeh brez strehe nad glavo. In ni čudno, da so peresa onemela, ob takšnem upuščanju je možna le iskrena tiha misel na brezštevne družine, ki jim je narava spodkopala pot v prihodnost. Prav narava s svojo rušilno silo nas je potisnila ob zid, začutili smo nemoč ob njenem tako neusmiljenem udarcu, da smo dan za dnem na videz brezčutno spremljali in še spremljamo dogajanja na vse bolj obsežnem porušenem območju. Morda in zelo verjetno bi se želeli, če bi živeli blizu krajev razdejanja, pridružiti vsem tistim, ki so reševali pokopane pod ruševinami in kasneje storili vse, da je bilo za prizadete poskrbljeno toliko, kolikor je bilo le mogoče. Vsi tisti pa, ki so bili poklicani, da to storijo, so zares vsega občudovanja vredni, službe vsakršne pomoči so ukrepale hitro in brežhibno, kar je delovalo pomirjujoče. Seveda pa ni moglo odpraviti tesnobe vseh tistih, ki so se znašli v vrtincu naravne katastrofe, kakor tudi ne tistih oddaljenih, na katere so uničevalni dogodki delovali zastraševalno. Dvesto tisoč za bivanje onesposobljenih hiš in poslopij, premiki zemeljskih gmot, uničena umetniška dediščina, onesposobljene šole, porušene verske stavbe, nenehno tresenje

in tudi bobnenje, predvsem pa tisoči in celo desetstisoči razseljeni in brez vsega, vsega tega kot da ni mogoče dojeti in toliko manj zares in dokončno sprejeti. Res, narava je v vsej svoji celovitosti večja od nas, večja je od nas, ko nas navdaja s svojimi nepopisnimi lepotami, in še večja je, kadar se spremeni v uničevalno silo in nimamo nikakršne možnosti, da bi se z njo borili in jo pokorili. Kar lahko storimo, je le to, da jo upošteevamo, da jo cenimo in gojimo z njo lep odnos, da jo razumemo in smo do nje uvidni, da ji ne škodujemo in ne ogrozimo njenega zdravja. S tem seveda ne bomo odpravili razlogov za potresne pojave, se pa ob njih nehoti spomnimo, kako naši posegi v okolje sicer spreminjajo naše življenje v nepravo in že škodljivo smer in kako nas med drugim podnebne spremembe udarjajo z vse bolj neugodnimi in tudi že uničujočimi posledicami. In če se vrnemo na potres, na potres ne nazadnje nedač od nas, kaj naj storimo? Edini odgovor je solidarnost, solidarnost na najrazličnejše načine: da npr. z glasnim mnenjem podpiramo največjo možno in še večjo družbeno pomoč in pa da tudi sami prispevamo nekaj od svojega. Lahko se nam bo naš delež zdel preskromen, preneznaten in nič, a lahko bo sprožil deleže še mnogih drugih, kar bo pomagalo vsaj eni družini, vsaj enemu učencu, pomagalo vsaj enemu bolnemu. In to sploh ni malo, nikakor ni malo in ne more biti malo. To je veliko, to je zares veliko.

Janez Povše

FOTOGRAFIJA TEDNA

Ko boste imeli v rokah to številko Novega glasa, boste že vedeli, kdo je nova, novi predsednik, predsednica Združenih držav Amerike. Te besede pišemo v torek, 8. t. m., ko so v ZDA volitve. Eden od dveh, ki sta na fotografiji, je. Žal. To napišemo brez obotavljanja, ker sta tako Donald Trump kot Hillary Clinton stara, presežena, predstavnik najslabšega kapitala, že videna in že slišana, predstavljata vse tisto, česar ne bi radi niti videli, kaj šele, da bomo imeli enega od dveh na čelu (za zdaj) še najbolj vplivne države na svetu, tiste države, ki je vpletena v vse vojne,

kjerkoli že so, a obenem tudi tiste države, ki je bila pred leti vzor demokracije in svobode, z vsemi napakami vred, a vedno vzor. Obame ne bomo pogrešali, ker si razen praznega besedičenja in tega, da je bil prvi temnopolti ameriški predsednik, ne moremo zapomniti ničesar, kar bi ga odlikovalo. Kapital torej, denar, ki je in hoče ostati sveta vladar.

Pa vendar: pustimo se presenetiti. ZDA so že večkrat presenetile, tega ne smemo pozabiti, v dobrem seveda.

JUP

Izidi občinskih volitev v Furlaniji Julijski krajini

Dve občini desni sredini, na referendumih proti združitvi

Anna Maria Cisint je nova županja občine Tržič. Skupna kandidatka zavezništva sedmih desnosredinskih list je v drugem krogu županskih volitev prejela 6.642 glasov oz. 62,49%, medtem ko je dozdajšnja županja Silvia Altran, kandidatka štirih list leve sredine, dobila 3.897 glasov oz. 37,51%. Volivci v Codroipu pa so potrdili zaupanje županu Fabiu Marchettiju, ki je s 4.179 glasovi (54,17%) premagal protikandidata Alberta Soramela (3.535 glasov oz. 45,83%). Zmagovalca so podpirale štiri desnosredinske liste, enako število list, a levosredinskih, je stalo za poražencem.

Tako v Codroipu kot v Tržiču je bila volilna udeležba malo nad polovičnim pragom. V Tržiču je svoj glas oddalo

51% upravičencev, v Codroipu dva odstotka več. Vzporedno z drugim krogom županskih volitev

Anna Maria Cisint

sta potekala tudi posvetovalna referenduma za združitev občin Humin in Monteners ter Manzano in San Giovanni al Natisono (Sveti Janez na Rinži). Edinole v Huminu se je

večina volilnih udeležencev izrekla za združitev, in sicer 81%, v vseh preostalih občinah pa je prevlado nasprotovanje. V Montenersu so združitev s Huminom zavrnili s skoraj 69% nasprotnih glasov. Združitev Manzana in sosednje občine med Nadižo in reko Idrijo je zavrnilo 59% volivcev v Manzanu in 69% volivcev v San Giovanniu. V vseh štirih občinah je bila volilna udeležba manjša od 50%, a za tovrstni referendum ni predviden noben prag veljavnosti.

Ne glede na izid posvetovalnega referenduma ima glavno pobudo pri združevanju občin deželna vlada, ki morebiten predlog o združitvi pošlje v deželni svet, ta pa ima zadnjo besedo.

ARC/PV

Zakonski predlog

Štipendija in nagrada v spomin na karnijske žene

Vlada Furlanije Julijske krajine je pripravila predlog zakona o spominu na karnijske nosilke, to so žene, ki so med prvo svetovno vojno v Karniji nesebično pomagale vojakom na fronti s prevažanjem hrane in streliva v slamatih krušnjakih. Po predlogu, ki ga je predstavil deželni odbornik za kulturo Gianni Torrenti, bi spomin na karnijske nosilke

med drugim ohranjale posebno nagrado, štipendija in muzejska zbirka. Štipendijo bi razpisali za univerzitetne študente in dijake višjih srednjih šol v Furlaniji Julijski krajini, medtem ko bi nagrado podeljevali vsaki dve leti, in sicer ženskam, ki jih odlikuje čut za solidarnost in mir. Stalna razstava pa bi obogatila muzej prve svetovne vojne v Timauu. V načrtu

sta tudi ureditev spominskih poti in zagon posebnih spletnih strani. Predsednica Furlanije Julijske krajine Debora Serracchiani pri tem poudarja, da se ta zakonski predlog odlično umešča v obeleževanje 70. obletnice nastanka Republike Italije. Za primeren poklon karnijskim nosilkam si še več let prizadeva tudi nekdanja olimpijska prvakinja v teku na smučeh in parlamentarka Manuela Di Centa, ki je doma iz Karnije. O vladnem predlogu bo v prihodnje razpravljali deželni svet.

ARC/PV

SOVODNJE OB SOČI Slovesno odprtje novega sedeža občinske knjižnice

Kraj kulture in srečanj za bogatitev razuma in duha

Slovesnost odprtja nove občinske knjižnice v Sovodnjih ob Soči so v soboto, 5. novembra, uvedli "vedoželjni in igrivi" osnovnošolci s svojo lepo himno, ki ji je besedilo napisala Egle Frandolič, uglasbila pa Ketty Tabai. Zanje je bila priložnost posebno praznična, saj je knjižnica našla sedež v rojstni hiši Petra Butkoviča Domna, znamenitega vaščana, po katerem je šola tudi poimenovala.

Učenci osnovnih šol so, poleg malčkov iz vrtca, najbolj zvesti obiskovalci knjižnice, zato so imeli v soboto tudi glavno besedo v kulturnem programu, je povedala povezovalka jutranjega slavja Monica Marusic. Oni so prihodnost tudi knjižnice, zato je gotovo želja vseh, da bi tudi kot odrasli ne opustili te lepe navade. Pod vodstvom učiteljice Egle so sovodenjski učenci predstavili in zapeli nekaj Butkovičevih ugank, ki jih je zanje uglasbila Jana Drassich, zraven pa še odpeli bodrilno pesmico *Bomo zmogli*. Z ljudsko pesmijo *Peričice*, plesoma in s krajšo recitacijo v vrhovskem narečju, utrinkom z junijske zaključne prireditve, so se izkazali učenci osnovne šole Vrh Sv. Mihaela: v prizorčkih, prežetih z iskričnimi ljudskimi modrostmi, so obudili čas, ki ostaja živ v izročilu. Kot je povedala napovedovalka, so otroci pripravili tudi posnetek dramske uprizoritve: z njim so tekmovali na natečaju *Vsaka vas ima svoj glas* v organizaciji osnovne šole iz Mute na slovenskem Koroskem in se uvrstili med nagradence natečaja.

Dolgo in zapleteno pot obnove novega sedeža knjižnice, stavbe z "izredno simbolno vrednostjo", in pomen pridobitve je v slovensščini in italijanščini orisala županja Alenka Florenin. Prostor, ki se je v krajevni zgodovini in zavesti Sovodenjcev zapisal kot rojstni kraj Petra Butkoviča Domna, je "hram kulture, znanja in druženja, stičišče mladih in starejših generacij". Butkovič ni bil le priljubljen in spoštovan župnik, temveč tudi izobraženec širokih obzorij, književnik in pesnik, prevajal je iz dvanajstih jezikov, velja za ustanovitelja slovenskega enigmatičnega besedišča. Zato ni čudno, da si je vsa občinska skupnost prizadevala za odkup njegove

Rez traku: prof. M. Češcut, P. Nonino in županja A. Florenin (foto dpd)

ve hiše, ki naj bi postala kraj kulture in srečanj. Odkup so ob koncu prejšnjega stoletja sklenili župan Igor Petejan, pokojni podžupan Leopold Devetak in odbornik Zdravko Kuštrin. Občinski svet je s soglasnim sklepom odobril nakup 28.2.1999; po najetju posojila za 70 milijonov lir je bila 21.2.2000 podpisana kupoprodajna pogodba. V letu 2002 je občinska uprava skušala pridobiti sredstva iz evropskih skladov Obiettivo2/cilj2, žal neuspešno. Leto kasneje je bil izpeljan "natečaj idej" za preureditev objekta v muzej, knjižnico, čitalnico in razstavni prostor. Leta so minevala, stavba je bila v vedno slabšem stanju, nakar se je ob koncu prejšnjega desetletja pojavila finančna kriza, ki je močno okrnila sredstva za javna dela, je povedala županja. Zato so se lo-

Levo vrhovski, desno sovodenjski osnovnošolci

zavestno iskala alternativnih finančnih virov. Leta 2010 so se z načrtom arh. Federica Graziatija prijavi na razpis iz evropskega sklada za regionalni razvoj 2007-2013, namenjen prenovi nepre-

mičninskega premoženja z zgodovinsko, umetniško, kulturno, arheološko ali etno-anthropološko vrednostjo. Izpadli so iz seznama financiranih objektov, z odv. Paolom Vizintinom so vložili pritožbo na Deželno upravno sodišče ter po zaslugi vztrajnega in prepričanega vodje tehničnega urada Paola Nonina bili spet vzeti v poštev. Ovir je bilo še veliko, vse pa so uprava in občinski uradi skupaj premagovali "v prepričanju, da gre za edinstveno in zadnjo priložnost za preureditev tega kraja". Tega se še kako zavedajo danes, ko je pridobivanje sredstev za ne-

premičnine skoraj nemogoče. Zato je ta podvig še posebej pri srcu vsem, ki so bili zraven, saj so se zanj "veliko bolj namučili kot pri javnem parku, kotalkališču in drugih javnih delih", ki so jih uredili v zadnjih letih. Alenka Florenin je ponosno povedala tudi to, da so v celoti izplačali stroške in ne plačujejo nobenega kredita.

Knjižnica razpolaga s tremi sobami, četrta je namenjena občinskemu arhivu. Spodaj je sprejemni prostor, v gornjem nadstropju so uredili otroško-mladinsko sobo in prostor, kjer je mogoče v miru brati in študirati; potekale bodo lahko tudi manjše prireditve. Vsebinsko knjižnice naj oblikujejo želje občanov, "pomembno je, da se v njej uresničuje poslanstvo, ki je takim prostorom pisano na kožo: utrjevanje bralne kulture, širjenje obzorij, bogatitev razuma in duha". Med dvema sobama v prvem nadstropju je posebno lepo uredjen spominski kotiček z eksponati, ki so pripadali Petru Butkoviču. Gradivo so podarili prof. Marija

Češcut, ki je na domu hranila material v pričakovanju na ta dan, Ljubica Butkovič, ki je darovala veliko fotografij in albumov, ter Marko Rojc, ki je daroval dve Butkovičevi likovni deli (bil je tudi izjemen likovnik!). Stol in mizica sta edina kosa pohištva, ki sta se ohranila iz originalne hiše. Županja se je zahvalila še drugim zaslužnim sodelavcem in sodelavnikom, ne nazadnje Fundaciji Goriške hranilnice, ki je prispevala za notranjo opremo (v soboto jo je zastopal arh. Giulio Valentini), kulturnemu društvu Sovodnje in župniku Renatu Podbersiču. Prav na koncu se je za dragoceno "sodelovanje in občutljivost" zahvalila še osebi, ki je v zadnjih mesecih preživela največ

Msgr. R. Podbersič blagoslavlja

časa v obnovljeni stavbi: to je Mirjam Simčič, ki je v knjižnici zaposlena prek konvencije z Zadrugo

Goriška Mohorjeva. V roke je vzela, očistila in namestila na police devet od skupnih trinajst tisoč knjig. Sedaj jo čaka še popis knjig iz zapuščine župnika Vojka Makuca. Kljub obilnemu dežju, ki je neusmiljeno padal in prisilil

številne prisotne, da so se na dvorišču domačije na glavni sovodenjski cesti tiščali pod dežniki, je bilo odkritje spominske plošče Petru Butkoviču Mmnu kratek, a posebno slovesen trenutek. Županja, ki je to storila skupno s prof. Marijo Češcut, je namreč povedala, da so mu ploščo pred desetletji obljubili že člani Akademskoga kluba iz Gorice, česar pa žal niso izpolnili. Drug simbolno pomemben dogodek je bil rez traku: omenjenima damama se je pridružil vodja tehničnega urada Paolo Nonino. Msgr. Podbersič je izrazil željo, da bi "bogato delo celotne občine in gospe županje ter vseh, ki so sodelovali pri projektu, dobilo res prave razsežnosti"; po branju odlomka iz pisma Kološanom in očenašu je blagoslovil knjižnico, "da nas bo s svojim duhovnim bogastvom vodila k zemeljski in večni sreči". Vsi navzoči so si nato lahko ogledali prostore knjižnice, ki je odprta ob ponedeljkih in četrtek med 10.30 in 13.30, popoldne pa ob torkih in četrtek med 16. in 18. uro, že v jeseni pa ponuja res zanimiva srečanja z avtorji. / DD

(več fotografij na www.noviglas.eu)

GORICA Obletnica, načrti in provokacija

V Trgovski dom naj se vrne življenje!

L. Di Dato, D. Waltritsch, L. Semolič, L. Gergolet in M. Menato

Prejšnji petek, 4. novembra, je bila v večnamenski dvorani Trgovskega doma v Gorici na poseben način obeležena 90. obletnica škvadrstičnega napada na Fabianijevo palačo na Verdijevem korzu: slovenska ravnateljica Narodne in študijske knjižnice Luisa Gergolet ter italijanski ravnatelj mestne državne knjižnice Marco Menato, slovenski arhitekt Dimitri Waltritsch in njegov italijanski kolega Luigi Di Dato so skupno s koordinatorjem komisije za Trgovski dom Livio Semoličem ocenili prehojeno pot, predstavili obnovitvena dela in nakazali prihodnost znamenite goriške stavbe, ki velja za pravi arhitektonski biser. Korak za korakom, vedno bolj se uresničuje obnovljeni Trgovski dom, ki naj bo dom vseh Goričanov, goriških kultur in jezikov.

Spomin je pomemben, "za nas in za Gorico na sploh pa je pomembnejše, kako bo Trgovski dom zaživel", je zatrdil Semolič. Spomin je spodbuda, da gledamo naprej, pomembnejša pa je vizija prihodnosti, sinergična kulturna ponudba dveh knjižnic. Kaj je pomenil Trgovski dom kot cvetoče večnamensko središče, "utripajoče srce goriške kulture in gospodarstva" na začetku 20. stoletja, in kaj se je zgodilo 4. novembra 1926, je orisala Luisa Gergolet. Na tisti dan pred 90 leti je 200 škvadrstov vlomilo v palačo, razdevalo prostore in uničilo imovino. Na cesto so zmetali knjige, dokumente in arhive, instrumente, omare, slike itd. ter vse to zažgali. Gasilci so uničili veliki napis "Trgovski dom" na pročelju pod kupolo. Druga pomembna obletnica, ki je bila obeležena prejšnji teden, je 6. novembra 1946, dan, ko je bila po nalogu Zavezniške vojaške uprave kljub številnim protestom izvedena prisilna deložacija slovenskih in italijanskih antifašističnih ustanov, ki so se tja vselile leto prej. Ljudski dom (takrat se je imenoval tako) je bil kmalu nato vpisan kot državna lastnina, vanj so namestili državne urade. Komaj v 90. letih prejšnjega stoletja je bilo mogoče spet videti možnost, da bo Trgovski dom tako ali drugače vrnil našo skupnost. To predvideva tudi zaščitni zakon št. 38 iz leta 2001.

Menato je med drugim pripomnil, da poimenovanje dvorane Petrarca ni najprimernejše: še sam jo najraje imenuje Fabianijeva dvorana, ki je pravzaprav pravo gledališče. Gorica ni nikdar imela knjižnice, kjer bi se ljudje lahko prosto sprehajali med policami, brali in srečevali.

Novi sedež v Trgovskem domu, v samem središču mesta, in sožitje s Feiglovo knjižnico v takoj dostopnih prostorih bi morda dosegla pomembno spremembo za ljudi, ki že s ceste vidijo, kaj se v stavbi dogaja. Upati je, da bi do tega prišlo čim prej, morda čez dobro leto. Menato je že govoril s senatorko Fasiolo, ki se tudi zavzema za ta projekt. Lepo bi bilo, ko bi knjižnici stopili v nove prostore, če že ne skupaj, vsaj ne časovno oddaljena ena od druge. Waltritsch je dejal, da je Trgovski dom prepoznavna in priljubljena goriška stavba z veliko simbolno vrednostjo. Preveč časa je bil pozabljen preprosto zato, ker je bil zaprt, nekaj se je končno premaknilo in počasi spet postaja del našega vsakdana. Začeli so obnavljati Fabianijevo (!) dvorano, v vogalnih prostorih bo našla sedež Feiglova knjižnica. Biti vpet v tak projekt je za arhitekta velik privilegij. Fabiani je bil zelo daljnoviden, saj je zelo smotno in prožno razporedil notranje prostore, poleg tega je posebno presrečena izbira velikih oken, ki so dejansko posebno sredstvo komunikacije med ulico in tem, kar se dogaja v notranjosti. Koncept je torej zelo sodoben. Knjižnica danes ni več temna in zaprta svetišče znanja, skladišče knjig; knjižnica je danes dejavnost, dialog, izmenjava kulture in informacij. Zato mora biti tudi privlačna, udobna in primerna zlasti za mlade. Di Dato, ki spremlja delo za državno knjižnico, je povedal, da je stavba kompleksna in dobro odraža Fabianijevo osebnost ter hkrati kompleksnost našega prostora. V Fabianijevi dvorani, ki so jo našli hudo poškodovano, so doslej opravili najnujnejša dela v pričakovanju sredstev, da bi z deli nadaljevali. Semolič je povzel, da bosta torej knjižnici v pritličju, četrto nadstropje bo v kratkem izročeno Glasbeni matici in Slovenskemu centru za glasbeno vzgojo Emil Komel. Prizadevajo si, da bi EZTS našel primernejše prostore v drugem nadstropju, kjer je še vedno prisotno pravosodno ministrstvo; glede tega pričakujejo tudi politično podporo krajevnih uprav.

Cilj je torej jasen in ambiciozen: Trgovski dom naj postane veliko, odprto in dostopno kulturno središče, organsko povezano z mestom, namenjeno Goričanom, ki naj v njej najdejo dom. Predvsem pa naj bo uporaben in naj se vanj vrne življenje. Semolič je med drugim izrazil provokacijo in hkrati željo, da bi se po 90 letih na pročelje stavbe vrnil veliki napis *Trgovski dom*. "Tudi na tem bomo delali!" / DD

Alenka Florenin: "Ujeli smo zadnji vlak"

Kateri so bili prvi vtisi županje Alenke Florenin, potem ko je končno kronala še ta podvig? "Najprej so to misli zadovoljstva in zadoščenja ob opravljenem delu. Ni bilo lahko. Naleteli smo na veliko težav: najprej zato, ker dolgo let nismo dobivali sredstev. Ko smo se nato prijavi na razpis, smo nas niso uvrstili na seznam. Odločili smo se za pritožbo, po zmagi pa bili spet uvrščeni na seznam, a začeli smo z veliko zamudo, saj so evropski roki ostajali isti. Na deželi nam nekaterih stvari niso priznali, veliko smo se dogovarjali, kako bi zadeve uskladili. Nato smo skušali vse urediti v skladu s časom. Ni bilo lahko. Veliko stvari je bilo treba prilagajati, spreminjati itd. Imamo občutek oze. prevladuje prepričanje, da smo ujeli zadnji vlak. Zaradi tega je današnji dogodek toliko pomembnejši, ker mislim, da bi bilo v tem trenutku zelo težko računati na nova sredstva. Zato je naše zadovoljstvo res veliko".

Razmišljanje ob Knjigi modrosti Duše pravičnih so v Božji roki

Božja beseda iz Knjige modrosti pravi, da so "duše pravičnih v Božji roki". Niso v človeških rokah. Mnogi si predstavljajo, da so življenja ljudi v njihovih rokah: Tako mislijo celo starši ali 'predstojniki', predvsem pa vladarji in oblastniki, popolnoma pa so lastili življenja totalitarni oblastniki. A žal se še dogajajo podjarmljenja, izkoriščanje, zlorabljanje in žrtvovanje otrok za sebične namene staršev in drugih ljudi, npr. splavi, detomori, pohabljanje deklic, prostitucija otrok obeh spolov, trgovina z ljudmi, z begunci. Še vedno si, kot nekoč, po svetu totalitarni tirani prilasčajo življenja. Ob vseh žrtvovanih življenjih se moramo vprašati, zakaj smo še vedno družba, v kateri so možne te zlorabe. Bog, gospodar življenja, nam je življenje podaril in nihče nam ga ne bi smel vzeti. Duše pravičnih pa so v Božji roki. Tako so si samozvanci med vojno in po vojni vzeli pravico, da si lastijo življenja naših ljudi. Oblastno so si prisvojili življenja drugih s ciljem, da bi totalno zavladali nad vsemi življenji. Sicer se je zdelo, da vladajo, a njihova oblast je vendar krhka. So kdaj pomislili, da bomo javno govorili o njihovih zločinih in javno oznanjali, da so duše pravičnih v božji

roki? "V očeh neumnih se zdijo mrtvi, njihov odhod velja za polom in njihovo potovanje proč od nas za propad; toda oni so v miru". Vse bolj prihaja v našo osebnost in narodno zavest, kako so oni v miru, njihovi domnevni gospodarji oziroma heroji - pa sicer počasi, a vendar vztrajno - tonejo v pozabo. Njih herojstvo vse bolj dobiva prave oblike tragične človeške samovoljne usodnosti. Duše pravičnih množičnih pomorov tujih in našega holokavsta vstajajo med nami kot duše, ki se svetijo, medtem ko na njihove rable pada temna usodnost njihove hudobnosti ter nečloveškega propada in zablode.

Mučenci, pričevalci resnice in pravičnosti, so branili življenja drugih, svojcev in vsega krščanskega občestva pred samovoljno samopašnostjo zatiralcev slovenskega naroda. Upijali so se krivici in nasilju nad življenjem drugih, čeprav niso bili gotovi zemeljske zmage. Andrej Gosar je jasno povedal revolucionarjema Kidriču in Vidmarju: "Vi boste

zmagali, a kljub temu ne grem z vami"! Pravični so zastavili svoja življenja, ker je bilo "njih upanje prežeto z nesmrtnostjo". Zgodovina jim daje prav, saj obsoja zločinstvo totalitarizmov. V tem se pravzaprav vsi strinjamo: nihče si ne sme prisvajati življenja drugih za svoje cilje. A ko gre za konkretne zadeve, ko se mora odločati vsak izmed nas za življenje ali za go-

Andrej Gosar

spodovanje nad življenjem, se zadeve zapletajo. Pred vsakim izmed nas je namreč tudi danes odločitev, ali smo pripravljeni dati življenje za druge ali pa si hočemo življenje polastiti in gospodovati nad drugimi. In ker to ni tako hi-

tro razvidno in ni lahko sprejeti, je pot pravičnih zahtevna, trnjeva in povezana s križem. Pot nasilnežev pa je hitra, a vodi v strahotne izgube človeštva, v propad narodov in njihovih kulturnih vrednot, v teptanje človekovih pravic in v dolgotrajno opustošenje. Poglejmo samo našo družbo in bomo razumeli, kako zahtevna in težka je ta resnica.

Zato bitka za življenje ni nikoli hitro dobljena. V vsakem izmed nas se razodeva ločnica med službo življenju ter gospodovanjem nad svojim in življenji drugih. Le življenje, ki pade v zemljo, obrodi sad, medtem kot gospodovalnost nad drugimi pomeni izgubo življenja. A pravični se vse bolj svetijo. Spoznati in priznati si moramo, da jih je treba pokopati z osebnim človeškim dostojanstvom in jim vrniti onečasteno ime. Zasvetiti se morajo tudi v naših srcih, v narodu, da bomo vsi dosegli mir in spravo. To je povezano tudi s priznanjem lažnega herojstva onih, ki so mislili, da gospodujejo nad življenji. Le kdor služi Bogu, se pravi, resnici, pravičnosti in ljubezni, "bo deležen milosti in usmiljenja". To je upanje pravičnih in ostaja upanje nas vseh.

Janez Juhant

Slovenska zamejska skavtska organizacija Jesenski deželni občni zbor

V nedeljo, 23. oktobra 2016, je bil v prostorih Močnikovega doma v Gorici deželni občni zbor Slovenske zamejske skavtske organizacije. Po molitvi in skavtski pesmi sta zbranim voditeljem Barbara Tehovnik (MEPI, koordinatorka za skavte v Sloveniji) in Neda Kajfež, predstavnica Nacionalnega urada MEPI Slovenija predstavili program MEPI - Mednarodno priznanje za mlade. Gre za svetovno priznani mladinski program, ki mladim med 14. in 25. letom omogoča, da v svojem prostem času, v okviru neformalnega učenja, z aktivno udeležbo na različnih področjih odkrijejo, razvijejo in uresničijo svoje potencialne.

Po sv. maši v cerkvi sv. Ivana, ki jo je daroval g. Markežič in pri kateri so skavti sodelovali s petem, je deželni občni zbor stopil v živo. Po pozdravu in govoru načelnikov, Dobrosrčne pande in Veselega gamsa, so predsedstvo prevzeli Neskončnogovoreči jelen (Matia Premolin), Svinčjedni lev (Ivan Langella) in Bistrootki gams (Simon Peter Leban). Glavni točki na dnevnem redu sta bili pregled Metodološkega pravilnika za vejo VV in pregled Programskega dokumenta za vejo RP 2016-17. Osnutek prvega je predstavila poverjenica za metodo Zgovornosti vidra (Alenka Cergol), ki sprejema do decembra predloge za spremembe. Drugega pa sta v imenu vodstva RP predsta-

vila Energični galeb (Lucija Tavčar) in Bistrootki gams (Simon Peter Leban). Po kosilu je v cerkvi potekal svečan obred, pri katerem je Mojca Briščik prejela imenovanje. Popoldne je zbrane skavtske voditelje obiskal njihov stari prijatelj, p. Branko Cestnik, in spregovoril o zanimivi temi - *Prihodnosti skavtske vzgoje*. Kdor namreč dela za vzgojo, dela za prihodnost. Katoliška vera je "mlada" religija, povprečen kristjan je po raziskavah revna, temnopolta, tridesetletna ženska, ki živi na južni polobli. Navdih za temo je p. Cestnik našel v knjigi Johna L. Allena *The future Church*, v kateri so izpostavljene težnje, ki bodo oblikovale življenje katoličanov, ki jih mi vzgajamo. V knjigi jih je opisanih deset, in sicer svetovna Cerkev, tradicija ali evangelikanski katolicizem, islam, sprememba demografske slike s staranjem in priseljevanjem, laik v cerkvi, biotehnika, globalizacija, ekologija, večpolarnost sveta in karizmatiki - najhitreje rastoči krščanski slog. O vseh temah je stekel zanimiv razgovor. Ob koncu se je Branko Cestnik dotaknil še okrožnice *Laudato si ali Hvaljen moj Gospod*, prve tovrstne papeške okrožnice, ki je naslovljena na vse ljudi, saj je ekumenska in medverska. Po predavateljevih besedah bi lahko ta bila "ideološki manifest za skavte".

Metka Šinigoj

Cerkveni in družbeni antislovar (28a) C kot CESARSTVO (1)

Čeprav sta tako Nova Gorica kot Gorica precej na obrobju, pa to še ne pomeni, da ne bi bili ti mali mesti kdaj tudi "avantgardni" v čem. Tako je izšla še druga izdaja izredne knjige francoskega zgodovinarja Michela De Jaeghereja kar pri goriški Libreria Editrice Goriziana, ki obravnava zadnje dni rimskega imperija, kot označuje tudi njen naslov (*Gli ultimi giorni dell'Impero Romano*, LEG, 624 str., 34 evrov). Naj tu povem še nekaj, kar zgodovinarji in drugi zgodovinski navdušenci že vedo, da založba LEG izdaja res dobre zgodovinske knjige, še zlasti bi lahko izpostavili tiste o obeh svetovnih vojnah. Ravno na dan mojega nakupa knjige - dobil sem ponatis le-te, saj so prvotisk dobesedno razgrabili! - so v knjigarni omenjene goriške založbe predstavljali knjigo o tolminskem bojišču v 1. svetovni vojni. Omenjena knjiga o zadnjih dneh rimskega cesarstva je sicer izšla v Franciji pred dvema letoma, za nas pa je zanimiva tudi zato, ker je sprožila pravi val prahu. Zakaj? Četudi je zelo

umirjena in mestoma precej "korektna", pa De Jaeghere dokazuje nekaj politično nekorektnih dejstev propada rimskega imperija, ki že sami posebej pokažejo na določene podobnosti s težavami časa, v katerem živimo. Avtor ni kar nekdo, saj je urednik dvomesečnika Le Figaro

Zgodovinar Michel De Jaeghere

Histoire. A pojdemo na razloge padca rimskega imperija, kot jih navaja De Jaeghere. Razlogi so štirje - demografski padec je prvi; da bi se z njim spopadli, so pričeli pravo davčno gonjo, kar je drugi razlog propada, ki je privedel do tretjega, namreč do uničenja gospodarstva in ekonomije, kar se je skušalo rešiti s četrtim razlogom za propad imperija, namreč z množičnim priseljevanjem, ki se ga pa niso niti

potrudili vladati in obvladati. Ni torej težko ugotoviti, zakaj so vzrojili in se dvignili v Franciji. Lahko so sicer že Rodney Stark in tovariši pokazali, da je teza Edwarda Gibbona, da je za propad imperija krivo krščanstvo, iz trte izvita, težava je, da je zdaj to zatrdil Francoz, povrhu pa še urednik tako ugledne revije. Kako le bi lahko bilo krščanstvo vzrok propada, ko pa je še dolgo po vladanju cesarja

Konstantina predstavljalo samo manjšinsko religijo, tudi v 5. stoletju, ko je zahodni del rimskega cesarstva prenehal obstajati, pa kristjanov ni bilo niti deset odstotkov prebivalstva - večina so bili kristjani v vzhodnem delu, ki pa je obstal še kar tisoč let, tudi zato, ker so bili njegovi branitelji kristjani. Naš strokovnjak dokazuje nasprotno, kako je vse pričelo z demografskim padcem. V močno

militaristični družbi so se legionarji ob upokojitvi le stežka privadili delavskim razmeram, četudi bi se, bi bili po zaslužku skoraj na ravni služabnikov. Raje so tako okrepili mestno prebivalstvo, kateremu seveda ni manjkalo zastojnih kruha in iger. Že ob prelomu časov, torej ob Kristusovem rojstvu, niso več kaj prida veljale stoične vrline, zlasti vrlini podločnosti in zvestobe državi. Elite so prve pričele hedonizem, ki se je nato hitro razširil, po tej filozofiji oziroma načinu razmišljanja (če lahko temu rečemo "razmišljanje") pa so otroci velikanska ovira, ne pa nekaj močno zaželenega. Preko elit so se razširile helenistične navade, ki jih najdemo nekoliko opisane, recimo v svetopisemski knjigi Makabejcev, kar je pomenilo množično kontracepcijo, priložnostno in ločevanje zakoncev, kar je cesarja Avgusta privedlo celo do tega, da je izdal zakone proti neporočenosti. Ti zakoni so bili neučinkoviti, ker se je razširila še ena helenistična zadeva, eksponentno je namreč narasla homoseksualnost. Posledice vsega tega? V času Cezarja je Rim štel milijon prebivalcev, pod zadnjim cesarjem Romulom Avgustulom pa le še dvajset tisoč. Isto tematiko nadaljujemo še v enem zapisu.

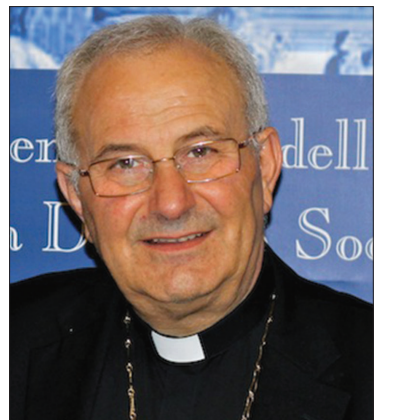
Andrej Vončina

S 1. strani Nadžkof Crepaldi ...

Zgovoren je zato dogodek glede prihoda skupine priseljencev v Žavle. Spročilo tamkajšnjega župnika na spletnem socialnem omrežju, ki je poškodbo na svojem vozilu povezal z nezadovoljstvom krajanov glede namestitve skupine migrantov v prostorih nekdanjega vrta, ni pripomoglo k pomiritvi že itak nemirnih duhov. Čeprav se je miljska županja Marzi zavzela za odločitev nadškofa Crepaldija, je dejansko občutiti nasprotovanje prebivalcev področja, med katerimi so najbolj glasni politični predstavniki Severne lige in nekatere skupine staršev, ki so izrazili zaskrbljenost, ker je struktura kanosijank blizu Šolskega poslopja njihovih otrok. Nasprotniki škofove poteze so namreč že izrazili svoje stališče s protesti ravno na večer prihoda skupine 18 priseljencev, o čemer so mediji že poročali. Nadaljnja medijska poročanja in komentarji (tudi po spletu) so zadevo, ki bi lahko imela znosne posledice, prevesili v afero, kateri je nadškof med homilijo pri sv. Justu predhodno dal jasen okvir.

"Laži, ki so bile glede tega izrečene in napisane, so izraz gnilobe, s katero tržaška Cerkev in njen škof nimata kaj opraviti", je dejal. Izhajajoč iz besed papeža Frančiška, ki je zapiranje vrat in src pred piseljenci ožigosal za nečloveško držo, je obenem svaril politiko pred getoizacijo migrantov, v primeru, da se ta fenomen ne obvlada s pravnimi in

tegracijskimi potezami, je postavil piko na i celotni zadevi. "Z žavelskim župnikom, z ravnateljem Caritas smo na nedavnem sestanku sklenili, da nadaljujemo svojo dolžnost v krščanskem slogu v prepričanju, da je ta najzlahnejši način, s katerim izkazujemo spoštovanje do naših priseljeniških bratov in sester".

Ta prizadevanja morajo vsekakor sloneti na tihem delovanju, daleč od bombastičnih medijskih izjav, od političnih pogojevanj ("Cerkev mora odgovarjati samo svojemu Gospodu") in v sozvočju s člani krščanske skupnosti, zlasti ko nastopijo pastoralne težave. Do trenutka, ko pišemo, še ni videti jasnega razpletla zadeve: ostajajo le škofove besede, izrečene med homilijo, med katero je izrazil tudi zaskrbljenost nad vse večjo širitvijo igralnic na sredo bodisi v mestu bodisi na slovenski strani meje. Odprtih vprašanj v naši tržaški skupnosti je namreč še in še ...

BLIZU DUHOVNIKOM.

Škofijski duhovniki bodo tam, kjer je evangelij rekel, da je treba biti. Imeli bodo odprte oči, srce in roke. Tvoja pomoč jih bo spodbudila, da se ne bodo podali, da bodo šli naprej.

Spremljaj poslanstvo duhovnikov na FB-strani [facebook.com/insiemeaisacerdoti](https://www.facebook.com/insiemeaisacerdoti)

INSIEME
AI SACERDOTI

Svoj prispevek lahko ponudiš na 4 načine: - poštni tekoči račun št. 57803009 - Kreditna kartica: CartaSì s klicem na brezplačno številko 800.82.50.00 ali prek interneta www.insiemeaisacerdoti.it - Bančno nakazilo na glavnih italijanskih bankah - Neposredno na Inštitutu za vzdrževanje duhovščine (Istituto Sostentamento Clero) v lastni škofiji. **Prispevek je odtegljiv.** Več informacij najdeš na portalu www.insiemeaisacerdoti.it

CHIESA CATTOLICA - C.E.I. Conferenza Episcopale Italiana

Doberdob

Na razpolago spominska razglednica

Ob tako pomembnem dogodku, kot je bila postavitve prvega spomenika v spomin slovenskim vojakom na soški fronti v Doberdobu, so člani slovenskega filatelističnega kluba Lovrenc Košir poskrbeli za izdajo posebne spominske razglednice in osebne znamke. Na razglednici je prikazan spomenik sredi parka v Doberdobu. Na osebni znamki, ki jo je po naročilu kluba izdala Pošta Slovenije, pa je viden napis na spomeniku. Poleg tega so člani filatelističnega kluba naročili pri Pošti Slovenije tudi spominski žig, na katerem je poleg napisu na spomeniku besedilo Doberdob / Odkritje spomenika / slovenskim vojakom / v prvi svetovni vojni ter ime pošte, kjer je žig na razpolago na pošti v Novi Gorici. Na novogoriški pošti je v teh tednih tudi na ogled posebna priložnostna filatelistična razstava, pobudnik katere je predsednik krožka Košir, Igor Tuta. Razglednica z znamko in žigom je na razpolago zainteresiranim tudi v uradu Kulturnega doma v Gorici in pri članih filatelističnega kluba.

In memoriam

Jožef (Pepi) Crali

Pred dobrim mesecem je Pepi Kralj (tako smo ga vsi poznali) praznoval devdeseti rojstni dan in so mu ob tem lepem življenjskem mejniku pevci zapeli z voščilom na mnoga, zdrava in vesela leta. Pepi se je rodil v Gorici 27. septembra 1926, stanoval pa je v Štandrežu, kjer si je ustvaril družino. Umril je 1. novembra in k večjemu počitku smo ga pospremili na goriško pokopališče, 3. novembra, kjer počiva poleg svoje drage žene Almirne in prerano umrlega sina. Pogrebno sveto mašo je daroval domači župnik Karel Bolčina, ki se je spomnil pokojnika kot dobrega družinskega moža in očeta, vedno do vseh prijaznega in veselega značaja. Vsako nedeljo je prihajal na kor domače cerkve in s svojim tenorjem bogatil bogoslužje. Tudi ko ga je bolezen priklenila na voziček, ni zamudil nobene svete maše. Pepi se je odlično počutil v družbi, saj je imel lep in prijeten značaj. Rad je pripovedo-

val svoje bogate življenjske izkušnje. Njegovo veselje do glasbe in petja je prišlo posebno do izraza, ko je nategoval svojo stalno spremljevalko harmoniko in z njo razveseljeval družino ob raznih priložnostih. Ko je kak domačin praznoval, so se oglasili tudi zvočki njegove priljubljene harmonike. Kot navdušen pevec je bil zmeraj prisoten pri pevskih vajah. Petnajst let je pel v mešanem pevskem zboru Štandrež in se posebno veselil vsakega pevskega nastopa. Rad je poslušal razne pevske nastope, predvsem v domači cerkvi in v dvorani Anton Gregorčič. V zahvalo za njegov prispevek k pevski tradiciji v Štandrežu so mu pevci najprej peli med pogrebnim obredom v domači cerkvi, nato pa še ob odprtem grobu. Na orgle je petje spremljal Silvan Zavadlav, zbor pa je vodila Tiziana Zavadlav. Prosvetno društvo Štandrež, mešani pevski zbor in cerkveni pevci ga bodo ohranili v lepem in hvaležnem spominu. DP

Brecljeva Anatomija političnega zločina "pod lipami"

Gre za negovanje skupnega zgodovinskega spomina

Zgodba o umoru dr. Stanka Vuka, soproge Danice Tomažič in ljubljanskega prijatelja Draga Zajca že več kot 70 let vznemirja (ne samo) Primorci, buri duhove in vzbuja najrazličnejše interpretacije. Krvavemu dogodku, do katerega je prišlo 10. marca 1944 v ulici Rossetti v Trstu, je posvečena monografija, ki je nedavno izšla izpod peresa časnikarja Martina Breclja pri založbi Mladika. Gre za publikacijo, v kateri je avtor povzel in kritično pretresel vse dosedanje teze in na osnovi najnovejših izsledkov temeljite zgodovinske raziskave prišel do spoznanja, da je zločin izvršila trojka Varnostno-obveščevalne službe OF. Zajetno publikacijo z naslovom *Anatomija političnega zločina* so predstavili 27. oktobra na Srečanju pod lipami v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž in krožka Anton Gregorčič. Večer v komorni dvorani KC Bratuž, ki ga je v imenu založnika in sopredsedatelja povezoval Sergij Pahor, je privabil neobičajno veliko ljudi; precej jih je bilo iz Mirna, kjer živijo Vukovi sorodniki (eno izmed njih, gospo Natalijo Pelikan Vuk, je Pahor izrecno pozdravil).

O zločinu sredi Trsta, ki je še živo zasidran v našem narodnem telesu, in zgodovinskem kontekstu sta na goriškem večeru spregovorila dr. Mira Cencič in dr. Egon Pelikan. Cencičeva je s številnimi podatki sintetično, in vendar izčrpno predstavila odnos Komunistične partije do narodno-obrambnih organizacij na Primorskem. Vprašanje je silno zapleteno, ker ima globoke korenine, hkrati zelo dinamično in spremenljivo. Spregovorila je o dveh primorskih narodno-obrambnih organizacijah, tajni krščansko-socialni organizaciji in TIGR-u, pa še o Komuni-

stični partiji Slovenije, ki je bila ustanovljena leta 1937 in je želela združiti vse politične sile v narodnem odporu. "Primorci so bili navdušeni za upor, hoteli so rešiti svoje narodno vprašanje. In dejansko so se začeli ustanavljati odbori OF, fantje so odhajali - namesto v italijansko vojsko - v gozdove". V teh četah so bili povečini narodnjaki liberalne in katoliške usmeritve, manjkalo je komunistov. Največji problem voditeljev upora, partije, je bil, kako se rešiti vpliva domoljubov, članov in voditeljev tajnih primorskih narodno-obrambnih organizacij. Po Kidričevih navodilih je bilo treba take, ki se nočejo vključiti v OF, izločiti, njihove organizacije pa uničiti. TIGR je že izgubil svoje vodstvo, posamezniki so se vključili v partizansko gibanje. Drugače je bilo s tajno krščansko organizacijo, ki je imela še vedno svoje vodstvo - predvsem na Goriškem -, ker so njihove zaprte voditelje nadomestili duhovniki. Ti so bili pa kritični zaradi ateizma vodstva KP, zaradi sodelovanja z Italijani in zaradi metod, ki jih je uporabljala partija. Zato ji ni uspelo pridobiti na svojo stran niti enega duhovnika. Zato je Kar del dal povelje, naj "likvidirajo pripadnike te tolpe" in dokažejo, da so narodni izdajalci. Tako so na Primorskem začele padati ugledne osebnosti. Do-

mači vosovci so bili prepričani, da se je treba Vuka znebiti, "razlogi za to se bodo že našli"... S svojo priljubljenostjo in vplivom na ljudi je bil močna osebnost. In takih se je bilo treba znebiti. To so sklenili še ob koncu leta 1943, ko je on sedel še v zaporu. Hoteli so se rešiti možnih nasprotnikov revolucije in komunizma, pa tudi ustvarjati nasprotja, spravljati v nasprotne tabore: ali v OF ali v belo gardo. Tako sta postopoma nastala dva tabora, dvoje miselnosti in "ta razdvajanja nas delijo še danes". Breclj je raziskal zločin "z izredno natančnostjo in strokovnostjo", saj knjiga obsega skoraj 300 strani. V prvem delu predstavlja dogodek sam, kako so ga opisali in raziskali policisti in sodišča; v drugem delu prizadevanja pristašev OF, da bi naprtli zločin nasprotnikom komunizma; v tretjem delu raziskuje in išče resnico. Pri tem je uporabil 142 pisanih tekstov, ogromno arhivskega gradiva v Sloveniji, Rimu, Trstu in Gorici, opravil deset pogovorov s svojci in poznavalci dogajanja. Skrbno je zbiral dejstva, jih primerjal, iskal zveze, dokazoval, opisoval in prišel do sklepov, kdo so zločinci, zakaj je bil zločin storjen, kdo ga je naročil. Sklepi so sicer hipotetični, hkrati "pa praktično skoraj neovrgljivi". Avtor je odgovoril na številna vprašanja o

tem zločinu, obenem je prispeval k razumevanju odnosa med revolucijo in OF. Knjiga se bere kot skrbno napisana kriminalistična raziskava, obenem pa tudi kot kriminalni roman. Avtorju je zato dr. Cencičeva svetovala, naj svojih talentov ne zakopa. Obstajajo še drugi primeri, sorodni tistemu, ki se je pripetil na Rossettijski ulici, ki terjajo odgovor. Zgodovinar dr. Egon Pelikan je poudaril, da knjiga prinaša za zgo-

dovinarja zanimiv metodološki pristop, nekaj, kar še najbolj spominja na dokazni postopek v pravo brez neposrednega dokaza, a z dovolj posrednimi dokazi. Druga kvaliteta knjige je širina v smislu, da se je avtor, čeprav ni zgodovinar, zelo dobro pogledal v širši kontekst narodno-osvobodilne boja. Ta je potekal med štirimi skrajnostmi: državljansko vojno, kolaboracijo, narodno-osvobodilnim bojem in revolucijo. Ti procesi se med sabo prekrivajo, zato so stvari zapletene in težko jih je enoznačno pojasniti. Sam Pelikan je že pred leti menil, da je za umorom v ul. Rossetti stala Varnostno-obveščevalna služba. Stanko Vuk "ni imel spretnosti Engelberta Besednjaka, ki je bil neke vrste 'politična žival' in se je v vsaki politični situaciji znal znajti". Komunisti so bili takrat prepričani, da je mogoče tudi s sovjetskimi metodami vzpostaviti srečno in demokratično družbo. To je peljalo v logiko, ki je izključevala vsako moralo in etiko ter jo uokvirila v maksimo: "Kar je dobro za revolucijo, je dobro na sploh". Politični nasprotniki se tega niso zavedali; prav tako se niso zavedali, da so likvidacije za komuniste ena od legitimnih metod. "V tej logiki krščanski socialci in duhovščina niso imeli nobene sanse". / DD

/ str. 16

ZVEZA
SLOVENSKE
KATOLIŠKE
PROSVETE - GORICA

CECILIJANKA 2016

58. REVIIJA GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV

sodelujejo tudi zbori iz tržaške in videmske pokrajine ter Koroške in Slovenije

posvečena je pesniku in duhovniku
SIMONU GREGORČIČU ob 110-letnici smrti

v nedeljo podelitev 1. nagrade "Mirko Špacapan"

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

sobota, 19. novembra 2016, ob 20.30
nedelja, 20. novembra 2016, ob 17. uri

Revija poteka pod pokroviteljstvom goriške občine in pokrajinske uprave, ob podpori Javnega sklada za kulturne dejavnosti Republike Slovenije in Fundacije Cassa di Risparmio iz Gorice ter Zadržne banke Doberdob in Sovodnje v sodelovanju s Svetom slovenskih organizacij

Druga Pravljična urica v Feiglovi knjižnici
Dobrosrčna ovčka Mili

Kljub neprijaznemu, deževnemu popoldnevu se je v ponedeljek, 24. oktobra 2016, v mladinski sobi Feiglove knjižnice v Gorici, v kateri domuje nešteto očarljivih zgodbic in privlačno ilustriranih knjigah, zbralo krepko čez dvajset predšolskih otrok. Sede na blazincah so čakali, kdaj se bodo kot z dotikom čarobne palčice znašli v neskončnem pravljicnem svetu. V njem domuje tudi ovčka Mili, radovedna in "nevedna" kot oni, ki je izšla iz fantazijskega peresa avtorice Ragnhild Scamell. Samosvojo ovčko Mili, ki se je odločila, da bo kljub pozni jeseni šla v gozd, je predstavila mlada Lucrezia Bogaro, ki se z otroki zelo dobro znajde, saj je bila na teh srečan-

jih s pravljico že večkrat pričljiva pravljničarka, pravzaprav igralka, kajti vselej je odigrala pravljico vsebinsko. Tudi tokrat je bilo tako. Da bi se otroci umirili, so v njenih rokah zacinkljali zvončki - to je znak, da se začne pravljica pripoved -, potem pa jih je vprašala, ali vedo, v katerem letnem času smo. Vsi so vedeli, da ne morejo iti več k morju se kopat in da se morajo bolje obleči, ker postaja mrzlo. A ovčka Mili, v katero se je učinkovito preobrazila Lucrezia, se tega ni zavedala. Veselo je skakljala po gozdu in predobrosrčno ponudila nekaj svoje volne brundajočemu medvedu,

drobni taščici v praznem gnezdu in plašnemu zajčku pod grmičem. In tako je ostala ... gola. Zato jo je zabele, saj je začelo snežiti in ni vedela, kam bi se zatekla. Takrat pa je v daljavi videla svetlo lučko. Ko je

potrkala na vrata, ji je odprla dobra žena, ki je Milo povabila v hišico, in ko je utrujena

zaspala, ji je spleta toplo majico, iz volne seveda! Pravljična je malčkom nežno povedala, kdo nam daje dragocevo volno, da nas ogreje, ko nas zebe, pa tudi prišepnila, naj ne bodo pretirano radodarni - slovenski pregovor pravi: *dobrota je sirota!* - in naj zmeraj ubogajo mamico, ko jih opozorja, naj si oblečejo majico, šal ..., ker je poletje z žgočim soncem le še lep spomin. Potem ko so se mali ciberničari Lucreziji s ploskanjem prisrčno zahvalili za drobni gledališki užitek, so se z mamicami ustavili pri knjižničarki Martini, da bi si izposodili izbrano knjigo in se ob pravljicnih junakih marsikaj lepega naučili, kar jim bo koristilo na življenjski poti.

IK

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2016

Komedijske bodice na račun pokvarjene družbe

Na sivo, z dežnimi kapljami orošeno nedeljo, 6. novembra 2016, je bila v prijetnem ozračju župnijske dvorane Anton Gregorčič v Štandrežu na sporedu druga predstava iz *Abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2016*, ki ga z nezmanjšano vneto od 1. 2000 prireja Prosvetno društvo Štandrež. Zanj si prizadevajo predvsem člani dramskega odseka z izredno dejavnim Božidarjem Tabajem na čelu. Kljub slabemu vremenu je bila dvorana dobro zasedena.

H gostoljubnim Štandrežcem, ki vedno poskrbijo, da se gostujoči igralci dobro počutijo tudi po nastopu in da ne gredo s praznimi želodci domov, je prišla v goste gledališka skupina KUD Dolomiti Dobrova, ki je na štandreškem odru prikazala že vrsto res dobrih predstav. Z njo ima štandreški dramski odsek dolgoletne prijateljske vezi, ki se udeležujejo tudi z vzajemnimi gostovanji. V režiji v ljubiteljskih krogih znanega in cenjenega režiserja Francija Končana so nastopajoči uprizorili komedijo *Državni lopov*, ki jo je napisal Fadil Hadžić (1922-2011), po rodu Bosanec. Komedija je njegova velika uspešnica, ki biča korupcijo in lopovščine vseh

vrst; te se zelo bujno razraščajo še posebno v političnih krogih. Človeške slabosti se žal prenašajo iz roda v rod in zato bodo zmeraj tarča komediografov, ki jih uporabljajo kot najboljše limanice, na katere se kaj zlahka ujamejo

S še posebno živahno in sproščeno igro se je izkazal Prebil kot Cmoki, navaden tat, ki se venomer vpleta v ljubezenska razmerja z ne ravno priporočljivimi ženskami, a se izkaže kot bolj bister in v ljubezenskih razmerjih

Foto DP

gledalci. Le-ti v hibah nastopajočih likov zmeraj uzrejo vsaj rahel odsev lastnih napak in se jim seveda smejejo. Predstavo, ki se v celoti dogaja v celici zapora, kar je zelo jasno in nazorno prikazala scenska podoba Boštjana Debelaka, so kot dobro uigrani igralci teret uprizorili David Tehovnik, Miha Prebil in Roman Černigoj.

mного manj naiven kot svetnik na ministrstvu, ki slepo verjame "kar precej lahki ženski". Miha Prebil se je zvil v paznika Joža, ki ponosno opravlja svojo nalogo in se, kot se pač žal dogaja, drugačno vede do "navadnega" in do "uglednega" zapornika - tudi v ječi se boljše godi tistemu, ki ima denar! -, v bistvu pa je do-

brčina. Najbolj negativen lik je gotovo svetnik; kot na videz uglajenega, poročenega moškega, ki pa zlorablja svoj položaj in rad skače čez plot, ga je dobro orisal Roman Černigoj.

Spretno napisan, posodobljen Hadžićev tekst v Končanovi režiji zamisli imenitno odslikava današnje razmere v slovenski družbi, ki se je izvila iz socialističnih oz. komunističnih spon, a zelo po svoje tolmači demokracijo, privatizacijo ... Gledalci so uživali ob dobri igri nastopajočih in zato je bil končni aplavz topel in iskren.

Po predstavi je v župnijskem parku pod pokritim prostorom, ki ga uporabljajo za domači Praznik špargljev, zelo prijetno zadišalo po pečenem kostanju. Ob bližnjem prazniku sv. Martina prireditelji abonmajskega niza ljubiteljskih gledaliških predstav vsako leto poskrbijo, da se zvesti abonenti po novembrskem gledališkem srečanju zadržijo še nekaj časa v prijateljskem klepetu ob dobrotah zlate jeseni. Ob kostanju jim vselej postrežejo tudi s sladkim moštom, ki ga sicer sv. Martin spremeni v vino, kot pravi slovenski pregovor. Kot je že tradicija, je bilo "sladko vince" dar vinogradnika Silvana Primožiča, ki je tudi sam dolgoleten abonent tega posrečenega in izredno dobro obiskanega gledališkega abonmaja. Okusen kostanj pa je bil dar Sergia Zavadlava, ki v svoji trgovini na ul. Trieste v Gorici prodaja vse, kar je potrebno za vrtnarjenje, kmetovanje ...

IK

Obvestila

Zahvalna nedelja v Rupi bo 13. novembra 2016 s sv. mašo ob 14. uri. Po njej bo blagoslov kmečkih pridelkov na društvenem prostoru. Vabljeni!

Občinska knjižnica v Sovodnjah bo od ponedeljka, 7. novembra, dalje imela naslednji urnik: ponedeljek 10.30-13.30, torek 16.00-18.00, četrtek 10.30-13.30 in 16.00-18.00.

Društva Jadro, Tržič in ŽePZ iz Ronk vabijo v soboto, 12. novembra, na martinovanje v Tomaju.

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič v sodelovanju s stranko Slovenska skupnost vabita v četrtek, 17. novembra 2016, ob 20. uri na Srečanje pod lipami na temo Kaj nam prinaša ustavna reforma? O tem vprašanju bodo razpravljali odvetnika Andrej Berdon in Damijan Terpin ter družbeni delavec Michele Coren. Večer bo vodil časnikar Julijan Čavdek. Srečanje bo v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici, drev. 20. septembra 85.

Krožek Anton Gregorčič obvešča, da bo redni občni zbor zasedal v ponedeljek, 21. novembra 2016, ob 20.30 v Gorici, drevored 20. septembra 118.

Zveza slovenske katoliške prosvete in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica obveščata, da je skupni urad z novembrom začel delovati s sledečim urnikom: ponedeljek, torek, četrtek in petek od 8. do 14. ure, ob sredah: od 8. do 18. ure nepretrgoma.

Odbor sekcije prostovoljnih krvodajalcev iz Sovodnj ob Soči vabi na družabno kosilo v Selah na Krasu v Osmici Pri Krčarju v nedeljo, 27. novembra 2016. Pred kosilom bomo imeli možnost vodenega ogleda muzeja na Cerju. Zbiranje ob 11. uri pred spomenikom na Cerju. Vpisovanje in plačilo bosta možna na sedežu društva v Gabrjah ob petkih, od 17. do 18. ure, do vključno 18. novembra. Za dodatne informacije: Paolo Braini (340/3423087), Štefan Tomsic (328/3717328), Vincenza Devetak (329/4006925).

V središču mesta dajamo v najem prenovljeno stanovanje, primerno tudi za pisarno. Info tel. 340 9248297.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVITZC s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Čestitke

Med jesenskim cvetjem je drugega novembra pokukal v svet droben cvet, **Tadej**. S svojim prihodom je neizmerno osrečil mamico Alenko, očka Miloša, bratca Tomaža in nonote Tatjano, Marilko in Danijela. Ob tem lepem dogodku se z njimi veselijo tete, strici, bratanci, sestrične ... in malčku želijo, da bi srečno stopal skozi življenje. Čestitkam se pridružujemo tudi vsi pri Novem glasu.

Naš član odbora Miloš Čotar bo odslej pestoval tudi drugorojenčka **Tadeja**, ki se je pridružil štiriletnemu bratcu Tomažu. Njemu in Alenki iskreno čestitamo vsi iz Kulturnega centra Lojze Bratuž in jima želimo čim več nepozabnih trenutkov v lepi družini.

Draga Nadja! Prišel je dan, ko tudi ti svoj 50. rojstni dan slaviš. Še mnogo zdravih, srečnih let, da uživala boš družino lepo tvojo. To želimo ti iz srca vsi, ki te imamo radi.

Sožalje

Ob smrti **Pepija Craljaja** izražajo globoko sožalje vsem domačim Prosvetno društvo Štandrež, mešani pevski zbor Štandrež in štandreški cerkveni zbor.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 11.11.2016 do 17.11.2016)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 11. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 13. novembra, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, režijskem in zilijskem narečju.

Ponedeljek, 14. novembra (v studiu Stefania Beretta): Le spomin...

Torek, 15. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 16. novembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Mali ponirek, poklicni potapljač - Izbor melodij.

Četrtek, 17. novembra (v studiu Andrej Baucon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

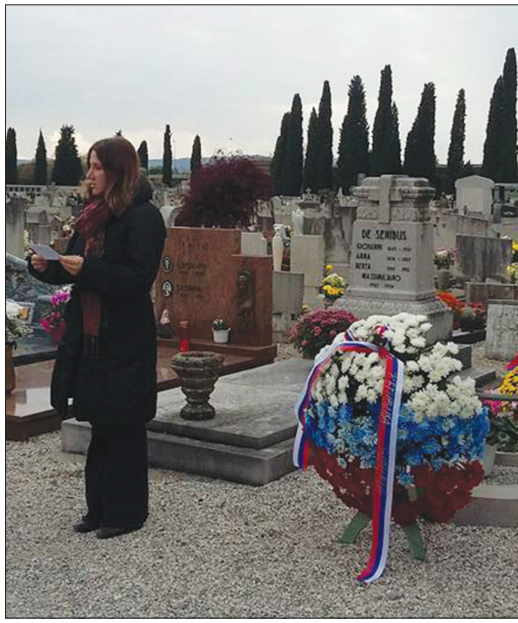
Vsi sveti / Na goriškem pokopališču Poklon Lojzetu Bratužu, svetli žrtvi

Ob prazniku Vseh svetih so predstavniki iz slovenskih kulturnih in političnih krogov počastili spomin na padle v vojnah ali na vojne žrtve s polaganjem vencev ob spomenikih in na pokopališčih. Po ustaljeni navadi so se zbrali tudi na goriškem pokopališču, da bi se poklonili znanim osebnostim, ki tam čakajo vstajenje in so s svojim delovanjem zapustile trajne sledi med goriškimi Slovenci. Med temi tu počiva tudi glasbenik Lojze Bratuž, kateremu je mlado življenje pretrgala črna fašistična roka. Ob njegovem grobu, ki ga krasí kraljev nagrobnik, je spregovorila prof. Slavica Radinja. Njene misli objavljamo v celoti.

Pred skoraj osemdesetimi leti - 16. februarja bo namreč minilo točno 80 let, odkar je Lojze Bratuž zapustil naš svet - je bilo ljudem odvzeto to, da bi se svojemu prijatelju, učitelju, zborovodji, kulturniku poklonili na dostojen način. Njegovo truplo so v mrtnišnico prenesli skrivaj ponoči, samo pokopališče pa so zastražili. Tudi pokop je potekal skrivaj, v nočnih urah, primorski ljudje pa so bili ob tem izredno ogorčeni.

Ne bom podrobno opisovala njegovega življenja. Le kdo izmed prisotnih ga ne pozna? Njegov lik je pustil neizbrisen pečat. Že kot otroci smo vsi slišali o tem, da so mu fantje dan pred smrtjo zapeli njegovo najljubšo pesem, *Kra-*

guljčke, in se nato, kolikor se da hitro, razbežali, saj je bilo njihovo početje prepovedano. Le komu se ob misli na to ne stori milo pri srcu? Neka pradavna žalost se naseli v našo dušo, ko se spomnimo na njegova zadnja dva meseca življenja, meseca muk in trpljenja. "Rajni Lojze je bil izredno blag in živahen fant. Nikomur ni v svojem življenju prizadeval niti najmanjše krivice. Vedno smehljajoč, izredno domač, otroško skromen in ognjeno živahen je bil vzor učitelja in narodnega prosvetnega delavca". S temi

besedami ga je pred osemdesetimi leti označil argentinski časopis Slovenski list.

Minilo je torej že skoraj osemdeset let, pa vseeno boli. Boli pa zato, ker je bila njegova žrtev krivična, nepravilna, nerazumljiva, skregana s kakršno koli idejo o človečnosti. Njegova krivda se nam ne zdi nikakršna krivda. Biti Slovenec, se ne predati, ljubiti slovensko besedo, slovensko pesem, slovensko glasbo, skrbeti za slovenske cerkvene zборе.

Čas fašizma je človekost zamenjal s popolnim razčlovečenjem, čemur se slovenski človek ni podredil. Vedno, v vsakem trenutku, v vsaki situaciji je hotel ostati človek in ostati človek je za Slovenca tedaj pomenilo, da ostane Slovenec.

Lojze Bratuž se je v osemdesetih letih, odkar se je njegovo življenje utrnulo, spremenil v simbol trpljenja goriških Slovencev. On je živa luč, je zgled, je vodilo, zato ne dovolimo, da postane le prazen simbol. Naj nas njegovo trpljenje dokončno nauči, da se takšno sovraštvo in tolikšno nasilje nikakor ne smeta ponoviti. Sicer bi bila njegova žrtev zaman.

V petek, 28. oktobra 2016, so v sejni dvorani Zadrúžne banke v Doberdobu podelili denarne nagrade zaslužnim dijakom in študentom (dijakom, ki so opravili maturo z najvišjo oceno - 250 evrov, ali študentom, ki so končali magistrski študij s končno oceno vsaj 100/110 - 500 evrov), ki so člani (ali sinovi članov) banke. Nagrajenci so Philip Müller, Ivana Černic, Sofia Marusic in Andrej Černic.

Slovensko stalno gledališče
ABONMAJSKA SEZONA ZA GORICO
OTVORITEV SEZONE IN KONEC ABONMAJSKE KAMPANJE

Anton Pavlovič Čehov
ČEŠNJEV VRT
režiser: Igor Pison
14. november, ob 20.30
Kulturni center Lojze Bratuž
z italijanskimi nadnapisi

vozni red brezplačnega avtobusa:
Doberdob, na trgu sv. Martina ob 19.35
Tržič, ul. San Polo pri bolnici ob 19.45
Štivan, pri križišču na avtobusni postaji ob 19.50
Jamlje, na avtobusni postaji ob 20.00
Gabrje, na avtobusni postaji ob 20.10
Sovodnje, pri lekarni ob 20.15

nakup abonmajev: Kulturni dom, Gorica - ul. I. Brass 20, tel 0481 33288
vstopnice na dan dogodka: Kulturni center Lojze Bratuž - tel +39 0481 531445
www.teaterssg.com

Novo pri založbi Blodnjak Nigerijske ljudske pravljice

Pri založbi Blodnjak je kot tretja iz zbirke *Nit* izšla knjiga *Devetindevdeseta kraljeva žena – ljudske pravljice iz Nigerije*, ki jih je iz italijanščine prevedla Špela Pahor. Ob izidu knjige sem Špeli postavila nekaj vprašanj.

Tanja Albreht: Pozdravljena. Izšel je že tvoj tretji prevod pravljic, ki jih je zbirala Francesca Lazzarato. Po brazilskih in filipinskih so tu še nigerijske. Čestitke! Vse tri knjige so izšle pri založbi Blodnjak. Si ti poiskala njih ali je založba stopila v stik s teboj?

ŠP: Pravljice sem prevedla že pred kar nekaj leti. Najprej posamezne, potem sem si rekla, zakaj ne bi prevedla kar vseh iz zbirke. Nato sem začela iskati založbo, a se sploh ni nihče odzval. Z Bojanom Meserkom, ki ga je predlagala Tea Štoka, pa sva se hitro dogovorila, za kar sem mu nadvse hvaležna. Prav tako tudi Katarini Meserko in vsem sodelujočim.

Tanja Albreht: Spet se je zbrala ista ekipa, kot pri prvih dveh knjigah. Ti kot prevajalka, Laura Ličer kot ilustrator-

ka in dr. Tea Štoka kot prevajalka spremne besede. Kako ste začele sodelovati?

ŠP: Bojan in Katarina Meserko

Krakajoi papagaj - braziliske pripovedke

iz založbe Blodnjak sta se z Laurino srečala na umetniškem sejmu v Novem mestu. Tudi meni so bile Laurine ilustracije všeč in tako smo začeli sodelovati. Tea Štoka pa je prostovoljno, ali po domače rečeno, zastopaj, prevedla še poučna spremna besedila.

Tanja Albreht: Nigerijske pra-

vljice so name naredile velik vtis, a imam občutek, da so nekatere bolj namenjene odraslim kot otrokom. Kaj meniš ti kot izkušena pripovedovalka pravljic?

ŠP: Pravijo, da so bile pravljice prvotno namenjene odraslim. Nekatere iz knjige *Devetindevdeseta kraljeva žena* se mogoče nam zdijo res bolj primerne za odrasle. So pa seveda iz čisto drugačne kulture in jih morda tam pripovedujejo tudi otrokom? Tega ne vem. Vseh iz zbirke ne bi pripovedovala majhnim otrokom, nekatere pa že. Pravljici *Lepa kraljeva hči* recimo malo večji otroci radi prisluhnejo. Pa nekaterim drugim tudi. Za te pravljice je značilno, da se včasih končajo kot uganka. Sicer pa je med njimi nekaj živalskih, pa tudi rastline in duhovi nastopajo v njih. Res je to drugačen svet. A ljudje smo si povsod podobni – imamo slabe in dobre lastnosti in povsod ljudje najbolj cenijo ljubezen, iskrenost, nežnost, svobodo. Ravno to je tudi čar prevajanja (in) pravljic – vidiš, kako bogat in raznolik je ta svet, obenem pa, da je ljubezen tista sila, ki premaga tudi smrt.

Tanja Albreht: Do zdaj si napisala in prevedla že kar nekaj knjig, med njimi *Srečanji v Piranu 1, 2 in 3*, *Moja nona* pripoveduje, *Sanje oblaka* Edvarda, *Nečimrno drevo* ... Knjige tudi predstavljajo bralcem. Te vese-

li pripovedovati o svojem delu?

ŠP: Vedno imam tremo. Je pa lepo podeliti zadovoljstvo ob izidu knjige s tistimi, ki so pri nastajanju knjige sodelovali. To so, recimo pri *Srečanjih v Piranu*, predvsem vsi pripovedovalci življenjskih zgodb. Pri knjigah iz zbirke *Nit* pa mi je lepo, ker lahko s pripovedovanjem predstavim pravljice, ki jih tu še ne poznamo. In Laurine ilustracije jih čudovito dopolnjujejo. Zdaj se pa zelo bojim, da bo treba sodelovati pri predstavitvi knjige *Biti vzgojitelji*, ki sem jo prevedla za založbo *Novi svet*.

Tanja Albreht: Vem, da pripoveduješ pravljice tudi odraslim in ne le otrokom. Kako pripoveduješ pravljice najmlajšim in kako ostalim poslušalcem?

ŠP: Skupinam najmlajših otrok,

Mesečeva vila - filipinske pripovedke

ki pridejo z vzgojiteljicami na obisk v knjižnico, pripovedujem navadno s pomočjo različnih lutk ali igračk. Ostalim poslušalcem pa se skušam prilagoditi. Včasih mi pripovedovanje uspe in sem srečna, ko vidim, da se poslušalci smejejo ali da se je komu orosilo oko. Vedno pa nisem tako razpoložena. Nekaj pa je odvisno tudi od odziva poslušalcev. Če se ne odzivajo, je težko.

Tanja Albreht: Laura Ličer je čudovita ilustratorka. V njenih ilustracijah pravljice kar zaživijo. Se veliko dogo-

varjata med nastajanjem ilustracij ali dobiš v roke le končni proizvod?

ŠP: Ja, Laura je pravi zaklad domišljije. In kako lepo si je zamislila tudi barvno usklajenost te zbirke. Pri brazilskih prevladuje zelena, ker so pač tam ogromni gozdovi, pragozd. Filipinske so modre, ker je to stotine otokov sredi morja. In nigerijske oranžne, ker je pač to vroča Afrika. Sicer pa Laura delo samostojno. Pošljem ji besedila in ona naredi ilustracije. Nariše tako, kot doživi zgodbo in kakor jo vidi v domišljiji. Je velik slikarski talent.

Tanja Albreht: Koliko časa traja tak projekt, od prevoda do izida? Je v tem procesu veliko stresa ali delujete bolj umirjeno?

ŠP: Vsak naredi svoj del. Midve s Teo prevod, Laura ilustracije, Katarina Meserko oblikuje, naredi prelom in postavitev. Pred tem pa seveda tudi vse prebere, lektorira, nato pa še po mailu ali telefonu rešujeva kakšna pravopisna in podobna vprašanja. Vse je treba večkrat prebrati, da potem ni napak. No, kakšna se vseeno najde, ker uide pozornemu očesu.

Tanja Albreht: Pa zadnje vprašanje. Lahko pričakujemo tudi kakšno tvojo avtorsko pravljico kdaj v prihodnosti?

ŠP: Tega pa ne vem.

Tanja Albreht: Hvala za pogovor in veliko, veliko novih uspehov!

ŠP: Hvala tebi, Tanja.

Pogovarjala se je
Tanja Albreht,
Mestna knjižnica Piran

Maribor / 51. Borštnikovo srečanje: nagrade Letos je bil splošen poudarek na srečanju

Najpomembnejši gledališki festival na Slovenskem, Borštnikovo srečanje, ki je že pridobil mednarodne razsežnosti, je med 14. in 23. oktobrom ponudil 70 umetniških dogodkov, ki si jih je ogledalo 6000 ljudi. Po mnenju umetniške direktorice festivala Alje Predan je bil to najzahtevnejši festival doslej. V gledališče so tokrat spremenili tudi letališče, plesno dvorano in fitness center. Tekmovalnih, po vsebini raznolikih predstav na festivalu,

drugim povedal, da letos: "Nismo bili priča samo izmenjavi mnenj med gosti in umetniki iz veliko različnih držav, ampak predvsem tudi srečanju in konfrontaciji slovenskih gledališč med seboj. Ti dve sili ohranjata gledališki svet živ, kritičen in prožen". Med 11 tekmovalnimi predstavami je žirija izpostavila še posebno tri: avtorski projekt *Republika Slovenija Slovenskega mladinskega gledališča in Zavoda Maska*, ki je bil deležen posebne Borštnikove nagrade za

Velika nagrada Festivala Borštnikovo srečanje za najboljšo uprizoritev je šla avtorskemu projektu *Učene ženske* po motivih *Molierovih Učenih žensk* v režiji Jerneja Lorencija in izvedbi Slovenskega ljudskega gledališča Celje in Mestnega gledališča Ptuj, "ker je izjemno pomemben in relevanten estetski in etični gledališki dogodek, ki pogumno opozarja na boleče točke današnjega trenutka". Borštnikovo nagrado za dramaturško obdelavo tekstovnih predlogov so prejeli *Lotos Vincenc Šparovec*, *Dragan Živadinov*, *Mojca Kumerdej* za dramaturško obdelavo tekstovne predloge uprizoritve *Projektant* v izvedbi *Zavoda Delak* "kritično, a zato nič manj senzibilno naravnano besedilo odlikuje jasno stališče o pomenu ter medsebojnih razmerjih intelektualizma, delavskega razreda, kapitalizma in antropološkega vprašanja ženske". Borštnikovo nagrado za kostumografijo je prejela Jelena Proković za kostumografijo v uprizoritvi *Peer Gynt* v izvedbi *MGL in SSG Trst* ... kostumi "z izčiščenostjo, barvno natančnostjo, s kompozicijsko predrznostjo predstavljajo sugestivno atmosfero in moč gyntovske domišljije". Borštnikova nagrada za kolektivno avtorsko idejo je pripadla kolektivni avtorski ideji celostnega oblikovanja odmorov pri predstavi *Kralj Ubu* v izvedbi *SNG Drama Ljubljana*: "Z odličnim izborom glasbe, s subtilno osvetlitvijo in humorjem igralcev se odmor v predstavi nepričakovano prevesi v pravo doživetje". Borštnikova nagrada za celostno vizualno podobo je nagradila kolektiv ustvarjalcev vizualne podobe uprizoritve *Pred upokojitvijo* v izvedbi *Prešernovega gledališča Kranj*. "Umetniška ekipa je spretno ustvarila scenski prostor nesrečnih Bernhardovih likov z uprizoritvijo njihovih notranjih strahov, klavstrofobije, temačnostjo duše, sadizma, izpraznjenosti.

Borštnikovo nagrado za mlado igralko si delita *Patrizia Jurinčič Finžgar* za vlogo *Hane* v uprizoritvi *Dogodek* v mestu *Gogi* v izvedbi *SSG Trst in Glasbene matice* ter *Liza Marija Grašič* za vlogo *Rose Bernd* v uprizoritvi *Rose Bernd* v izvedbi Hauptmanna v režiji Mateje Koležnik in izvedbi *SLG Celje*. "Z izčiščenostjo režije, jasnimi dramaturškimi posegi, minimalno scenografijo in močnimi igralškimi kreacijami Hauptmannovo naturalistično besedilo o detomoru na šlezjskem podeželju z odra zavzema izjemno sodobno in kritično". Borštnikov prstan 51. Borštnikovega srečanja se od nedelje, 23. oktobra 2016, blešči na prstu v Banjaluki rojenega igralca *Dareta Valiča*. V intervjuju za časnik *Večer* je priznal, da "največjo pripadnost čuti do svoje družine, iz katere je približno polovica otrok in vnukov aktivnih v igralških vodah. Družina je največ, kar sem naredil v svojem življenju. Moram pa reči, da jo je moja žena držala skupaj, sam nikoli nisem imel dovolj časa. Žena še zmeraj to počne". V intervjuju za Sobotno prilogo *Dela* je dejal tudi, da ga je "krivica vedno bolela. Nikoli v življenju nisem bil član nobene stranke, niti komunistične partije ne, čeprav bi se takrat splačalo. Bil sem levo usmerjen, čeprav za Slovenijo več ne vem, kaj je levo in kaj desno". Ni mu pa vseeno, kdo mu gospodari, predvsem pa je nasprotnik vojske. Aktiven je bil tudi pri slovenski osamosvojitvi. O svojem ustvarjalnem delu ne rad govori. Razkril je le, da je navdih za svoje like večkrat dobil v gostilni: kradel je njihove značajske poteze. Seveda, rad je imel gledališče in mu je žal, da ni več aktiven. Zelo vesel je bil ob podelitvi prstana, saj je menil, da se desetletje po njegovi upokojitvi nihče več ne spomni nanj! Gledalci se ga pa spominjamo, in še kako!

Dare Valič, dobitnik Borštnikovega prstana

Najboljša uprizoritev Festivala Borštnikovo srečanje: avtorski projekt *Učene ženske* (SLG Celje in Mestno gledališče Ptuj)

ki je letos stopil v 51. leto, je bilo enajst. Take so bile, "ki na gledalčev obraz priključijo solze in smeh. In to je tisto, za kar je vredno ustvarjati in uživati gledališče", je dejala Predanova. Prihodnje leto bo festival namenjen tudi celoviti predstavitvi opusa letos umrlega režiserja Tomaža Pandurja. Član mednarodne strokovne žirije Tomaž Gubenšek je med

angažirano gesto ob 25-letnici Slovenije. Vsebinsko zelo aktualna je uprizoritev *Pred upokojitvijo* *Prešernovega gledališča Kranj*, v kateri je režiserka *Mateja Koležnik* "v polnem pokazala svoj izjemni režijski talent" in si tako prislužila nagrado za najboljšo režijo – Koležnikova je slavila že lani s Heddo Gabler v izvedbi *Drame SNG Maribor*.

Drugo knjižno delo mlade Anjel Lavin Akvamarin

Recenzentu ali publicistu pisanje o tem ali onem delu velikokrat nalaga čut dolžnosti, zato se mu ne more izogniti. Kot povsod tudi pri nas obstajajo svete krave – avtorji, o katerih je treba pisati, čeprav so izdali že celo vrsto knjig, branje novega dela pa le potrjuje sume, da so ponovno zapisali tisto, kar so že povedali, oziroma to, kar je že itak splošno znano. Leitmotivom se namreč nihče ne more izogniti...

Pravo veselje za recenzenta pa je v roke vzeti, ga brati in pisati o delu, ki ga je izdal mlad človek, še posebno, če ta veliko obeta in prihaja iz recenzentove bližine. Občutki so podobni tistim, ki jih ima kmet ali vrtnar, ko mu iz zemlje pokuka rastlina, ki je ne pričakuje in katere je zato še kako vesel. Rastlina, ki je tokrat vzklila, se imenuje *Akvamarin*, podstat, iz katere je pognala, pa je kraška zemlja. Mlada avtorica Anjel Lavin iz Križa pri Sežani se namreč letos jeseni bralcem od blizu in daleč predstavlja še s svojim drugim delom.

A pojdimo po vrsti. Da gre pri Anjel Lavin zelo zares, je dokazala že v najstniških letih. Knjižni prvenec *Poti v pesku* je namreč objavila že leta 2012. Svoj pisateljski talent je torej odkrila že zelo zgodaj, saj je njeno prvo delo izšlo, ko ji je bilo komaj šestnajst let. Največje zasluge za izid *Poti v pesku*, kot pravi avtorica, nosi njena učiteljica slovenščine na Osnovni šoli Dutovlje, Svetlana Škrk Kosmač, delo pa je v knjižni obliki izšlo predvsem s prizadevanjem tedanje in donedavne ravnateljice omenjene šole, Doris Orel.

Zanimivo je, da je Anjel Lavin obe knjigi izdala v samozaložbi, kar je za mlado avtorico prav gotovo zelo velik zalogaj, predvsem s finančnega vidika. Morebitnih sponzorjev na straneh svojih del

namreč ne navaja, zadnja knjiga pa je le doživela 'bлагослов' že uveljavljene knjižne ustvarjalke Tanje Tuma, sicer profesorice slovenskega in francoskega jezika, ki v Ljubljani vodi lastno založbo. Prav zaradi tega se samo od sebe poraja vprašanje, zakaj se ta ni odločila za izdajo *Akvamarina*, saj bi z objavo prav gotovo zmanjšala finančno breme, ki ga morata pri tem nositi mlada avtorica in njena družina, pa še večjo opaznost oziroma distribucijo bi tako zmogla zagotoviti delu. Preden gremo k obravnavi samega romana, naj zapišemo še, da so ga septembra premierno predstavili v Kosovelovi knjižnici v Sežani, za lekturo (jezikovni pregled) besedila pa je poskrbela njena ravnateljica mag. Magdalena Svetina Terčon.

Akvamarin se nam od zunaj predstavlja kot pisemska ovojnica, taka, kot so jih še do nedavnega uporabljali za čezoceanska pisma, na kateri je ime romana zapisano na prostoru za naslovnika, pošiljateljica pa je avtorica. Posnetek platnice smo namenoma zasukali za devetdeset stopinj v desno, da bi vse skupaj prišlo boljše do izraza. Zavihek ovojnice na zadnji strani je prav tako zanimiv, a ga našim bralcem žal ne moremo ponuditi, saj ga delno zakriva evidenčna etiketa Kosovelove knjižnice v Sežani, od koder prihaja naš recenzijski izvod. Kljub večkratnim prošnjam in obljubi oziroma zagotovitvi nam izvoda dela od avtorice, ki je tudi sama svoja založnica, namreč ni uspelo dobiti. Napis pa vse-kakor pravi takole: "To ni ljubezenska zgodba. To je zgodba o iskanju ljubezni. O globljem čustvenem dozorevanju, iskanju smisla, sreče in ljubezni do življenja".

Vsebinsko je delo *Akvamarin* razdeljeno na dvajset poglavij, ki so oštevilčena s

Anjel Lavin

prav toliko vrstilnimi števkami, na koncu knjige pa je Epilog. Za podobno razdelitev se je Lavinova odločila v svojem prvem delu, *Poteh v pesku*, a z razliko, da je poglavja tam opremila tudi s krajšimi naslovi. Avtorici gre nedvomno priznati, da ima dar tako za pisanje, še prej pa seveda za branje. Če bi prvega ne premogla, bi njen jezik ne bil tako izdelan in dovršen, kakor je, v primeru pomanjkanja drugega pa bi bila vsebina precej siromašnejša. Dejstvo, da je mlada avtorica Kraševka, naj nas seveda ne zavede, snov, teme, motivi, pa tudi dogajalni prostor in čas bi lahko izbral kdorkoli, ki se količkaj spozna na evropskega človeka in njegovo zgodovino preteklega stoletja.

Snov je torej zgodovinska, avtorica pa si jo marsikje razlaga malce po svoje. Dogajalni čas je namreč druga svetovna vojna, in sicer od leta 1941 do 1945. Pripoved se začne v severni Italiji, v kraju, ki nam je vsem znan kot Vicenza, v besedilu pa nastopa kot Vicenzia. Tudi podajanje zgodovinskih dogodkov je nekoliko prirejeno potrebam naracije. Glavni junak in njegova družina sta namreč polovično angleškega izvora in se v času

najhujšega divjanja odločita, da bosta zapustila Mussolinijevo Italijo, ki je v tistem obdobju na največji bojni nogi zoper "reakcionarne in plutokratske demokracije" Evrope, torej tudi proti Združenemu kraljestvu. Njihova pot se zdi zelo enostavna, kot bi v tistem času na stari celini ne obstajale nikakršne prepreke pri potovanju ali taborišča za državljane sovražnih držav, ki se pravočasno niso umaknili v domovino. Če je šlo za beg ali ilegalno pot preko polovice Evrope, torej severne Italije, nevtralne Švice in od Nemcev zasedene Francije ter prečkanje Rokavskega preliva, bi ga avtorica lahko natančneje opisala, saj ji izhodišč za napeto dogajanje zagotovo ne bi zmanjkalo.

Žarišče avtoričine pripovedi, ki zgodovinskega preliva, bi ga avtorica lahko natančneje opisala, saj ji izhodišč za napeto dogajanje zagotovo ne bi zmanjkalo.

vinsko snov torej uporablja le kot časovni okvir zgodbe, je postavljeno drugam. Kot nam hoče Anjel Lavin povedati v motu, ki smo ga omenili že prej, gre za zgodbo o iskanju ljubezni. Glavni protagonist Stefan, sin iz italijansko-angleškega mešanega zakona, se znajde v primežu druge svetovne vojne. Najbolj krvavi dogodki, kot sta, denimo, zavezniško izkrcanje v Normandiji in prodiranje proti osrčju Hitlerjeve Nemčije, ga

močno zaznamujejo, tako da travme, ki jih je doživel ob izgubi marsikaterega tovariša, zaznava še mnogo kasneje in se jih ne more do kraja znebiti. Kot protipol krutosti vojne se kaže njegova ljubezen do Arabelle, ki ji piše (a ne pošilja) pisma že od samega začetka dela. Vsako poglavje namreč uvaja pismo v ležečem tisku, tovrstna (samo) korespondenca pa traja dobro leto dni, in sicer od junija 1944 do oktobra 1945, ko se zgodba tudi razplete. A ljubezen žal ni srečna in protagonist zato nadomestek zanjo išče v pijači, ki ga seveda spelje na kriva pota. Protagonist v burnem vojnem in povojnem obdobju doživi marsikaj. Brata ubijejo fašisti zaradi protirežimskega delovanja, oče pade v boju, preostali del družine pa ugonobijo zavezniške bombe v Milanu. Za ljubeznijo in glasbeno kariero se odpravi v Združene države Amerike, kjer se mu življenje v začetku "american dreama" začneja kar precej nasmihati, svojevrsten zasuk pa dogajanje doživi po srečanju z Arabello, ki še zdaleč ni tako, kot bi si ga protagonist želel. Kot smo že dejali, gre odtlej njegova pot namreč še samo navzdol. Tudi v *Akvamarinu* se namreč do kraja udejanji binom "eros – tanatos", ki ga poznamo že od antičnih časov.

Roman *Akvamarin* je poln psihološke refleksije, kar je njegovo pravo bistvo, pa tudi bogostvo. Sodeč po njenem dosedanjem delu, mlada avtorica obeta še zelo veliko, zato naj kar pogumno stopa po poti uveljavitve. Predvsem pa ji želimo, da bi za svoje naslednje, po vrsti že tretje delo končno našla založnika, ki bi olajšal njen napor. Pisici naj se namreč ukvarjajo z ustvarjanjem, za vse ostalo pa naj poskrbijo drugi, predvsem založbe in njihovi uredniki.

Primož Sturman

Ljubljana / Prvo državno tekmovanje Mateja Hubada Na zborovodskem tekmovanju slavila Petra Grassi

Na 1. državnem tekmovanju Mateja Hubada za slovenske zborovodje *Zvok mojih rok*, ki se je v nedeljo končalo v Ljubljani, si je naziv najboljša mlade zborovodkinje zagotovila Petra Grassi, di-

gente *Europa cantat* v Turinu prejela tretjo nagrado in posebno nagrado publike. Z DPZ Kraški slavček je na mednarodnih tekmovanjih v Olomocu, Lodi, Bad Ischlu, Riminiju in v Benetkah prejela prve nagrade

plojantka tržaškega konservatorija in magistrica zborovskega dirigiranja. Za nagrado je dobila koncert z Zborom Slovenske filharmonije v prihodnji sezoni.

Prvo državno tekmovanje za slovenske zborovodje je potekalo prejšnji konec tedna v Slovenski filharmoniji v organizaciji Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani, Slovenske filharmonije in Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD). Na njem se je pomerilo 12 izbranih mladih zborovodij, starih do 35 let.

Ocenjevala jih je mednarodna žirija v sestavi predsednice Karmine Šilec ter članov Tomislava Fačinija (Hrvaška), Marka Hribernika, Urše Lah in Holgerja Specka (Nemčija). V finale je uvrstila tri zborovodkinje. Ob zmagovalki Petri Grassi je drugo mesto prisodila Alenki Podpečan in tretje mesto Moniki Felle.

Petra Grassi, ki je za nagrado prejela koncert z Zborom Slovenske filharmonije v sezoni 2017/18, je diplomirala iz klavirja in glasbene pedagogike na Konservatoriju v Trstu, kjer je študirala tudi kompozicijo, ter magistrirala iz zborovskega dirigiranja na Konservatoriju v Trentu. Lani je prejela prvo nagrado na tekmovanju za zborovske dirigente *Le mani in suono* v Arezzu in nagrado za najmlajšega finalista v finalu ter na mednarodnem tekmovanju za mlade zborovske diri-

gento *Europa cantat* v Turinu prejela tretjo nagrado in posebno nagrado publike. Z DPZ Kraški slavček je na mednarodnih tekmovanjih v Olomocu, Lodi, Bad Ischlu, Riminiju in v Benetkah prejela prve nagrade

ter nagrado za najboljšega dirigenta. Udeležila se je mojstrskih tečajev s priznanimi dirigenti, kot so Gary Graden, Nicole Corti, Javier Busto, Bruno Boterf, Bo Holten in Georg Grun.

Trenutno poje v Coro giovanile italiano, skupini Ut - insieme vocale consonante in v profesionalnem kvartetu La rosa dei venti. Dirigira vokalni skupini Vikra, vodi otroške zборе in poučuje na Glasbeni matici Marij Kogoj v Trstu. Mateja Černic pa se je uvrstila v polfinale, žirija pa ji je podelila posebno nagrado za najbolj dosledno branje notnih zapisov. Prvo zborovodsko tekmovanje v Sloveniji je dobilo ime po Mateju Hubadu, slovenskem zborovodji in ustanovitelju Glasbene matice Ljubljana ter njene glasbene šole, predhodnice današnjega konservatorija in Akademije za glasbo v Ljubljani.

Petra Grassi

Vladka Tucovič

JEZIKOVNICA

Od Čehova do Matičetova in Saharova

V novi rubriki, ki smo jo poimenovali Jezikovnica in v kateri se bomo ukvarjali z jezikovnimi temami, bomo skušali najti odgovore na tista vprašanja v zvezi z jezikom, s katerimi se srečujemo vsak dan in vedno znova, pa tudi na kaj takega, na kar smo že pozabili, čeprav smo se o tem učili v šoli. Vsekakor ne bomo kovali novih besed, čeprav bi nas besedna igra v neologizmu, kakršen je naš naslov – Jezikovnica, lahko zapeljala tudi k čemu takemu. Ne, bolj se bomo ukvarjali s tistimi besednimi prgruntavščinami, ki na željniku marsikoga, ki govori in piše slovensko, zrastejo zelo pogosto, pa niso knjižne oz. pravilne ali ustrezne. Takšen je npr. zapis v *naprej* namesto pravičnega *vnaprej* ali zamenjava med glagoloma *opravičiti* in *upravičiti* (npr. opravičimo se z opravičilom, upravičimo pa nastanek česa, torej je tisto upravičeno, ne opravičeno). Kdor dela (ali piše in govori), pač dela tudi napake, to je jasno. S temi zapisi vam bomo skušali pomagati, da jih bo čim manj. Veseli bomo tudi vaših vprašanj, posredujete nam jih lahko na elektronski naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si, tako boste soustvarili rubriko, ki jo boste z veseljem spremljali.

V prvi Jezikovnici se bomo posvetili rabi priimkov Čehov in Saharov. Prvega smo izbrali, ker je prva letošnja premiera v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu prav njegova drama *Češnjev vrt*, drugega pa, ker je v medijih odmevala novica, da je Evropski parlament pred kratkim podelil letošnjo nagrado za svobodo misli, ki se imenuje po tem ruskem fiziku in borcu za človekove pravice. Zakaj imamo pri ruskih priimkih težave, ko jih moramo sklanjati ali iz njih tvoriti svojilni pridevnik? Čisto preprost razlog je za to: ker se razlikujejo od prevladujočih priimkov med Slovenci. Po drugi strani je res, da poznamo taka poimenovanja, ki so svojilni pridevniki, iz lokalnega okolja, npr. kraška hišna imena: Lukov, Pepcov, Peračev – tudi priimek našega znanega etnologa in folklorista Milka Matičetova iz Koprive na Krasu je hišno ime.

Menda najpogostejši slovenski priimek Novak bomo sklanjali kot običajni samostalnik moškega spola (Novaka, Novaku, Novaka, pri Novaku, z Novakom), svojilni pridevnik pa bomo tvorili tako, da bomo priimku Novak dodali obrazilo -ov, torej Novakov. Kaj pa storiti pri priimku, ki obrazilo -ov vsebuje že v imenovalniku, kot je ravno Čehov? Bomo dodali še eno obrazilo -ov (Čeho-

vov), da bomo s podvajanjem zveneli kot pokvarjena plošča? Seveda ne. Pomagali si bomo s Slovenskim pravopisom iz leta 2001, ki je dostopen tako v knjižni kot spletni obliki, in to z njegovim slovarskim delom, v katerem bomo zaradi pogostnosti dramatikovega priimka našli celo na njegovo slovarsko geslo: "Čehov -a m, oseb. i. [ruski pisatelj in dramatik]: drame ~ a". Iz pravopisnega slovarja torej izvemo dvojico: da se priimek Čehov, čeprav je v osnovi pridevnik (Čehov sin oz. sin Čeha), sklanja kot vsak drugi samostalnik moškega spola oz. posamostaljeni pridevnik, da torej v roditeljni dobi končnico -a (Čehova, Čehovu, Čehova, pri Čehovu, s Čehovom). Svojlnost izražamo tako, da zamenjamo vrstni red: dramski opus Čehova, številne drame Čehova, gledališke uprizoritve Čehova in tudi – ženski liki Čehova. Naslov razstave v tržaškem Kulturnem domu, ki spremlja prvo premiero – Vrt sanj. Čehove ženske – bi bil torej

slovnično pravi: Vrt sanj. Ženske Čehova. Obstaja namreč tudi priimek Čeh in Čehove ženske bi bile njegove. Prav zato, ker se pri takih priimkih svojilnost ne izraža z običajnim svojilnim pridevnikom, se nagrada, poimenovana po Andreju Dimitrijeviču Saharovu, ne imenuje Saharova nagrada, pač pa nagrada Saharova, čeprav imamo na drugi strani Nobelovo, Prešernovo, Jenkovo, Peterlinovo ... nagrado. Obrnjen besedni red je tudi takrat, ko se v poimenovanju nagrade pojavi še ime, ne le priimek, kot je nagrada Vaclava Havla za človekove pravice ali nagrada Kristine Brenkove za izvirno slovensko slikanico. Da se beseda nagrada piše z malo začetnico, bo nemara marsikaterega bralca začudilo, vendar o veliki začetnici več v naslednji Jezikovnici. Doc. dr. Vladka Tucovič študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje.

Kratke

Izšel je pesniški prvenec Marije Kostnapfel

Predstavitve pesniškega prvenca Marije Kostnapfel z naslovom *Pesmi bo v petek, 11. novembra, ob 18. uri* v Tržaškem knjižnem središču. Avtorico in zbirko bosta predstavili Marija Pirjevec in

Magda Jevnikar.

Spremno besedo je zbirki napisala Marija Pirjevec.

Pesmi Marije Kostnapfel so nekonvencionalne pesmi z osebno suverenim slogom, lirski utrinki, iz katerih izhaja občutek tesnobe in negotovosti, brezizhodnosti, osamelosti, praznine in bolečine izgubljenega. Pesnica se zaveda, da pot nazaj ni več mogoča, ostaja ji le spomin, ki se lahko uresniči samo v pesmi. Tesnoba, ki jo pesnica začuti, je na

trenutke tako močna, da se tudi njena pesniška govorica skrči do skrajnosti, da meji skoraj na molk.

V Pesmih, ki je avtoričin literarni prvenec, gre za "poezijo nihilistične streznitve skrajne vrste, za izvrženost iz vseh nekdanjih varnostnih stanj, tako eksistencialnih kot poetičnih pa tudi jezikovnih", piše v spremni besedi Marija Pirjevec.

Marija Kostnapfel (Trst, 1959) se je po diplomu iz slovenščine na Fakulteti za tuje jezike Univerze v Vidmu je zaposlila kot profesorica slovenščine in zgodovine na Trgovskem tehniškem zavodu Žige Zoisa v Gorici. Več let je tudi poučevala slovenski jezik na Pedagoški fakulteti tržaške univerze.

Objavljala je predvsem poezijo (v revijah Sodobnost, Zaliv, Nova revija, Mladika) in strokovne zapise iz slovenske književnosti (diplomsko nalogo o Francetu Balantiču so prevedli v nemščino in objavili pri založbi Rudolfa Trofenika v Münchnu; v reviji Münchener Zeitschrift für Balkankunde je objavila članek o še nepoznanem pismu F. M. Appendinija Matiji Čopu).

Novo srečanje Slovenščine z empatijo

V petek, 28. oktobra, je bilo v dvorani Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček četrto srečanje Slovenščine z empatijo. Srečanja potekajo dvojezično. Izhodišča za razmišljanje so bila travmatična doživetja naših prednikov v obdobju fašizma. Udeleženci so radi odprli knjigo spominov na izkušnje svojih prednikov. Prof. Elena Cerkevnič, pobudnica srečanj, nam je povedala, da je v dvorani neko mlado dekle s Sardinije predstavilo povest Borisa Pahorja, ki jo je svojčas zelo presunila. Na srečanju je bil tokrat prisoten tudi politični pripadnik skrajne desnice. "Bila sem v skrbeh, ker je takoj začel biti polemičen in se je razburjal, ko sta imeli besedo dve udeleženci", nam je povedala prof. Cerkevničeva. Neka gospa je zaupala prisotnim, da je živela v hiši, v kateri je stanoval Gaetano Colotti, zloglasni fašistični rabej, ki je v času druge svetovne vojne izvajal nasilje nad Slovenci.

"Neki gospod, ki je doživel grozodejstva Colottijeve tolpe, mi je podaril svojo knjigo z naslovom *Diario di una vita all'ombra della cortina di ferro*. Avtor je inženir Jordan Zahar iz Boršta. Knjigo so objavili letos v Trstu. Publikacijo, ki vsebuje kopico mukotrpnih pričevanj, je mogoče najti na spletu", je povedala prof. Cerkevničeva. Na srečanju v ul. Gallina so spregovorili tudi psiholog Danilo Sedmak, poleg njega tudi prof. Samo Pahor in psihiater Lorenzo Toresini. Govorili sta tudi profesorica Luisa Fazzini, ki je poučevala italijanščino in leposlovne predmete na tržaškem italijanskem klasičnem liceju Dante Alighieri, in dr. Mirta Čok.

FJK-Bavarska: nov sporazum na področju znanosti in raziskav

Sporazum, ki sta ga 25. oktobra v Bazovici sklenila znanstvenoraziskovalna konzorcija CERIC in SHARE, je nov dokaz, da FJK in Bavarska krepita medregijske odnose. Podpisnici sta znanstvenoraziskovalni ustanovi s sedežem v tržaškem Sinhrotronu in v Münchnu; obe sta v evropski mreži konzorcijev za raziskovalno infrastrukturo (ERIC). "Današnji sporazum je pomemben rezultat dogovora, ki smo ga v začetku maja sklenili z bavarskim glavarjem Horstom Seehoferjem o sodelovanju na več področjih", je dejala predsednica FJK Debora Serracchiani, ki je bila navzoča ob podpisu. Direktorica CERIC, Slovenka Jana Kolar, in namestnik direktorja SHARE, Guglielmo Weber, sta med krajšo predstavitevjo dejala, da se veselita krepitve sodelovanja, ki je sicer že utečeno. Odslej pa si bosta konzorcija z večjo vnemo izmenjevala informacije in izkušnje ter družno iskala najbolj donosne vire financiranja. "Dogovor je konkreten primer sodelovanja med svetovoma znanosti in gospodarstva", je dejala Kolarjeva. Njen kolega iz bavarskega konzorcija pa je ocenil, da gre za "poseben dan, saj sta se srečali dve znanosti, materialna in človeška". To izjavo je lažje razumeti ob poznavanju delovanja dveh inštitutov. CERIC je kratica za Central European Research Infrastructure Consortium, za čimer se skriva nujno infrastrukturo za raziskave na področju materialov. Ustanova z mednarodnimi razpisi ponuja raziskovalcem prost dostop do znanstvenih instrumentov v več evropskih državah. SHARE pa je kratično poimenovanje za Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe, kar pomeni, da gre za konzorcij, ki išče odgovore na vprašanja, ki so povezana z zdravjem, staranjem in pokojninskimi razmerji. / ARC/PV

Svetoletna hvaležnica pri sv. Justu

Krščanski odnos do Boga temelji na hvaležnosti

V nedeljo, 6. novembra 2016, je bila v katedrali sv. Justa v Trstu vsakoletna maša hvaležnica, ki je obenem že tradicionalno srečanje slovenskih vernikov s škofom. Pred sv. mašo je bilo tudi simbolično svetoletno romanje openskega dekana (ki združuje vse Slovence tržaške škofije) v stolnico. Verniki so se v lepem številu zato zbrali že pol ure pred začetkom sv. maše na trgu pred cerkvijo. Vreme je bilo romarjem prizanesljivo, saj je ravno o pravem času prenehalo deževati. Za trenutek se je pokazalo celo sonce. Na trgu pred cerkvijo je škofov vikar za slovenske vernike msgr. Tone Bedenčič vodil svetoletne molitve, vključno z litanijami vseh svetnikov, nato so škof, duhovniki in verniki ob petju in molitvi v spredu vstopili v stolnico skozi sveta vrata.

V cerkvi se je tako zbralo kar lepo število vernikov (najbrž več kot

Foto damj@n

zadnja leta) s svojimi duhovniki, redovniki in redovnicami. Kot običajno so se hvaležnice polnoštevilo udeležili in pri njej aktivno sodelovali tudi skavtjinje in skavti ter narodne noše. Pel je združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov, tokrat pod vodstvom Alenke Cergol, pri orglah je bil Tomaž Simčič. Peli so tudi

skavtjinje in skavti.

Kot vsa leta so domači kmetovalci k mašni daritvi prinesli svoje simbolične darove, "sad zemlje in dela človeških rok", saj je maša hvaležnica v prvi vrsti namenjena zahvali za pridelke, ki jih človeku nudi zemlja. Ob tem pa ima hvaležnica tudi širši, simbolični pomen, saj hoče biti zahvala člo-

veka Bogu za vse darove, ki jih je v preteklem delovnem letu prejel iz njegovih rok, tako materialne kot duhovne.

Na to se je v svoji homiliji navezal tudi tržaški nadškof msgr. Giampaolo Crepaldi, ko je poudaril, da krščanski odnos do Boga temelji na hvaležnosti. To še posebej velja za odnos do stvarstva, do narave. Tržaški nadpastir je opozoril na dve skrajnosti, pred katerimi se mora kristjan varovati. Prva skrajnost je mišljenje, po katerem je človek absolutni gospodar narave. To seveda ne drži in posledice neomejene človekove samopašnosti so onesnaževanje, izčrpavanje zemeljskega bogastva itd. Druga skrajnost pa je malikovanje narave, po katerem je narava nekakšno božanstvo, katerega naj se človek podredi. Tudi ta skrajnost je škodljiva, je dejal škof ter na koncu prisotne vernike povabil k molitvi, k zaupanju v Božje usmiljenje ter k zatekanju k Božji Materi Mariji.

Hvaležnica se je končala s slovesno *Zahvalno pesmijo*, škofovim blagoslovom ter še s himno Materi Mariji - pesmijo *Marija skoz' življenje*.

Pevci in skavti so se po maši ustavili na družabnem srečanju v Marjinem domu v ul. Risorta.

ŽČ

DSI / V gosteh Jože Možina

O začetkih medvojne razkola na Slovenskem

Novinar, zgodovinar in avtor odmevnih dokumentarnih filmov, s katerimi je prejel mednarodna priznanja, Jože Možina, je na rednem ponedeljkovem večeru Društva slovenskih izobražencev predstavil *Nova spoznanja o začetkih medvojne razkola na Slovenskem*, temo svoje doktorske disertacije. Kot je uvodno dejal, je treba razpravljati o teh temah, saj le z odkrivanjem resnice lahko iščemo pomiritev. Tako je predstavil obdobje od leta 1941 do spomladi 1942, ki velja kot sveti gral zgodovinarstva v 20. stoletju, saj prinaša s sabo nujno politizacijo zaradi okoliščin. Odgovore na vprašanja lahko iščemo v številnih arhivih, še posebno je bogato partizansko in VOS-ovsko gradivo, saj so Boris Kidrič, Matija Maček in Edvard Kardelj pisali tako tedenska kot mesečna poročila. Novost predstavlja arhiv Stražarjev, študentske katoliške organizacije, ki so imeli svojo obveščevalno službo. V letih 1944 in 1945 so razbili veliko bunkerjev in našli originalne

dokumente, na primer dopisovanje med Zdenko Kidrič in Edvardom Kardeljem. Ko je bil Možina na obisku pri znanu, je slučajno naletel na te dokumente, ki so jih po naključju odkopal, saj so bili 45 let skriti v aluminijastih posodah za mleko. Ob takih dokumentih se moramo vprašati, kakšno resnico prinašajo, ne pa komu škodijo, je bil jasen predavatelj.

Leta 1941 je bila Ljubljanska pokrajina razkosana in pod različnimi okupatorji. Na začetku so prišli Italijani in niso ničesar spreminjali, razen tega, da so uvedli italijanski jezik, saj so skušali ustvariti čim boljši vtis. Ljubljana je takrat štela okrog 80 tisoč prebivalcev, iz Gorenjske in Štajerske pa je pribežalo tja 20 tisoč beguncev, ki so našli pomoč med duhovniki na podeželju. Italijanski okupator se je do beguncev vedel blagohotno. Ko je 22. junija 1941 Hitler napadel Sovjetsko zvezo, je prišlo povelje Kominterne za boj za narodno osvoboditev. Partija se je odločila za oborožen upor in

septembra 1941 se je proglasila za edinega predstavnika slovenskega naroda. Vsi ostali so postali sovražniki.

Prvi primeri oboroženega protipartizanskega upora segajo v leto 1942. Ljudje so se uprli na lokalni ravni, samoiniciativno. Partizanska stran je namreč načrtovala, kako bo prevzela oblast na terenu

Vidu, umorov, rekvizicij in groženj na Bloški planoti, umor dvoletnih do šestnajstletnih otrok leta 1942. Partizani so imeli veliko moč, ker so pregnali veleposestnike in nato zemljo delili ljudem.

Jože Možina je med predavanjem razkril, koliko smrti je bilo povzročenih od aprila 1941 do spom-

Foto damj@n

z ustrahovanjem ljudi, in je namerno povzročala sovraštvo med vaščani. Politkomisar Fric Novak je s Kardeljem načrtoval taktiko strahu: kako ustvariti strah pred partizanom, ki mora postati živ hudič.

Jože Možina je analiziral vse krute dogodke: od umora Lamberta Ehrlicha do umora župana na Sv.

ladi 1942, da je več žrtev padlo pod partizansko roko; partizansko nasilje nad civilnim prebivalstvom je bilo veliko: "Težko govorimo o državljanski vojni, ker gre samo za eno stran. Komunistična stran je naredila 34-krat več žrtev v primerjavi s protipartizansko stranjo".

Metka Šinigoj

Ob zadnjem večeru 37. Festivala Kogojevi dnevi Poklon Miroslavu Košuti v Kulturnem domu

Sončne, morske, kraške, otroške podobe in spomini, oviti v poezijo, prozo in glasbo, so sestavljali poklon osemdesetemu rojstnemu dnevu Prešernovega nagrajenca Miroslava Košute. Priložnost za izvedbo umetniškega spleta poetičnih in čustvenih vtisov je bil zadnji večer 37. Festivala sodobne glasbe Kogojevi dnevi, ki je bil po tradiciji v Trstu. Prosvetno društvo Soča je zaupalo večer Glasbeni matici, Slovensko stalno gledališče pa je dalo na razpolago veliko dvorano Kulturnega doma. Sočasnost

drugih, pomembnih glasbenih in umetniških dogodkov je zmanjšala število gledalcev, kdor pa se je odločil za ta večer, ni ostal razočaran.

Sporod so oblikovali priljubljeni tržaški umetniki: sam slavljenec Miroslav Košuta, violinist Črtomir Šiško in igralka Nikla Petruška Panizon, z njimi pa še harfistka Simona Mallozzi. Rdeča nit je nevidno povezovala branje in igranje. Zato se je koncert pričel s skladbo *Slavček* Henrija Vieuxtempa, saj je ubrano "petje" tudi značilnost tankočutnega pesnika. Morje je

stalnica v Košutovi pesmi, zato je Šiško izbral iz obširnega opusa Giuseppeja Tartinija *Sonata za violino solo*, ki je nastala po motivu "Senti lo mare". *Epicedion* Lojzeta Lebiča pa je z mračno noto obarval spomin na vojne čase, medtem ko je Tedeschijeva *Elegija za violino in harfo* čustveno sledila branju poezije o Trstu, ki je verjetno eden najlepših pe-

snihkih portretov tega mesta. S *Fantazijo na temo opere Faust* Charlesa Gounoda se je večer končal v plesnem ritmu, ki je barvito uvedel v sklepne besede in vtise sporeda, v katerem so avtobiografske vsebine, branje recitatorke, igranje glasbenikov enotno vodili v isto smer intimne, življenjske pripovedi.

Šiško se bo kmalu vrnil v tržaško gledališče v vlogi umetniškega vodje novega niza priljubljenih nedeljskih matinej, ki se bodo pričele 20. novembra s koncertom Celjskega komornega godalnega orkestra. Do marca se bodo zvrstili še decembrski koncert Vokalnega ansambla La Rosa dei Venti, koncert Godalnega kvarteta Dissonance iz Ljubljane, duo Lattanzi-Pisanu (tolkala-flavta) in še nastop izbranih učencev Glasbene matice.

PAL

Mladinski zbor Vesela pomlad

Lepa izkušnja v avstrijski prestolnici

Avstrijsko prestolnico bodo kmalu krasile lučke in barvne tradicionalnih adventnih sejmov, pevke mladinskega zbora Vesela pomlad pa so že pred tem našle poseben razlog za obisk dunajskih znamenitosti. Bogato glasbeno ponudbo mesta je pred kratkim dopolnil namreč zborovski festival, ki spada v mednarodno mrežo glasbenih festivalov MRF, katerih namen je povezovati željo po pevskih izkušnjah s turističnimi doživetji. Festivala se je udeležilo deset zborov v različnih zasedbah; prišli so iz Poljske, Irske, Estonije, Švedske, Argentine, Italije in Turčije. Zbor Vesela pomlad je pod vodstvom Andreje Štucin Cergol zapel najprej v znameniti minoritski cerkvi, potem še v dvorani Ehrbar Saal, v neposredni bližini Secesijske hiše. Minoritska cerkev je znana kot cerkev Italijanov, ker je nastala v srednjem veku za italijanske frančiškanske menihe, ki jih je vojvoda Leopold Babenberški povabil na Dunaj, da bi lahko ustanovili prvo celico minoritskega

oženju in Pavle Merku' (s priredbo ljudske Čarni kus), a ni pozabila niti na mlajše primorske mojstre z izvedbo skladbe Andreja Makorja (*Za dva groša fantazi-*

la tudi to gostovanje, ki na poseben način ustreza značilnostim zbora: "Starostni razpon skupine ni tako homogen, da bi lahko ustrezal pravilnikom zborovskih

je. V razgibanem drugem delu sporeda pa so zavneli mehiški plesni ritmi in radostni afriški duhovni pesmi. Na obeh nastopih je bil zbor Vesela pomlad deležen posebno navdušenega sprejema občinstva, ki je nagradil petje z dolgim ploskanjem in vzkliki, na

tekmovanju: ko bi se želele prijaviti na kakšno tekmovanje, bi se morale odločiti za nastop v okrnjeni zasedbi, saj bi morale nekatere pevke ostati doma zaradi previsoke ali prenizke starosti. Zato tekmovanja za zdaj ne pridejo v poštev. To ne pomeni, da ne obstajajo druge možnosti, da bi se pevke soočile z drugimi zbori in da bi pridobile dragocene izkušnje v spodbudnem mednarodnem okolju. Tudi festivali lahko učinkovito krepijo motivacijo pevcev in jih vabijo, da se seznanijo z večimi programskimi izdaji, kot je bilo tudi v tem primeru. V primerjavi z lansko izkušnjo na zborovskem festivalu v Salerno je zbor tokrat nastopil z zahtevnejšim programom, saj so se medtem glasovski razvili. Barva zvoka se pri taki starosti hitro spreminja. Na Dunaju so pevke zapele suvereno, sprejem publike pa jih je dodatno spodbudil, da so se maksimalno potrudile za lep dosežek. Tak aplavz sploh ni bil samoumeven, saj smo nastopile pred publiko, ki nas sploh ne pozna in zato ni ploskala, da bi nas podpirala ne glede na kakovost izvedb, temveč iz pristnega navdušenja. V zadnjih letih so pevke vložile veliko truda v doseganje večje sproščenosti, zato je prav, da pre-

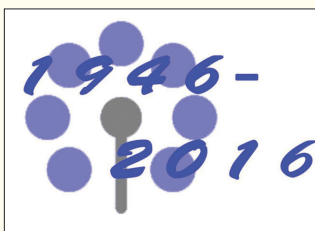

reda na Dunaju. Palača Ehrbar (danes sedež konservatorija) pa je nastala za izdelovalca klavirjev, po katerem nosi ime: v bogato okrašeni dvorani palače, ki ohranja sugestivno star pridih, so igrale glasbene osebnosti, kot Anton Rubinstein, Johannes Brahms ali Gustav Mahler. Zborovodkinja je za daljši koncertni spored izbrala program, ki je v prvi polovici predstavljal vrsto skladb slovenskih avtorjev, med katerimi sta izvor zbora poudarila znamenita Tržačana Ignacij Ota (s priredbo ljudske Komar se je

poseben način po živahnih, mestoma s koreografijo obogatitih izvedbah posvetnih skladb. Pevke so zapele a cappella, a tudi z instrumentalno spremljavo, za katero sta poskrbela redna sodelavca zbora: pianistka Alenka Cergol in tolkalist Lorenzo Dari. Zbor Vesela pomlad je v zadnjih letih solidno oblikoval in utrdil svojo pevsko identiteto, kar omogoča redno načrtovanje gostovanj, študijskih vikendov, zanimivih umetniških in izobraževalnih izkušenj. Zborovodkinja Andreja Štucin je premišljeno izbra-

70 let Radijskega odra / V nedeljo nova premiera Zaživela bo pravljica Žabji kralj

Ko govorimo o Radijskem odru, takoj pomislimo na radijski medij in radijske igre, ki smo jih lahko v zadnjih sedemdesetih letih slišali po valovih Radia Trst A. In vendar člani Radijskega odra ne nastopajo samo pred radijskimi mikrofoni, ampak se vsaj enkrat na leto preselijo tudi na odrsko desko. Od nekdanjega nastopa Radijski oder v gledaliških predstavah pod imenom Slovenski oder. Zadnja leta se posveča še posebno gledališkim produkcijam, ki so namenjene mladini in otrokom. Posebnost gledališkega nastopanja Slovenskega odra je tudi ta, da navadno igrajo otroške vloge res otroci oz. mlajši igralci (ne kot navadno v teatru, kjer mlajše like ponazarjajo bolj zreli igralci). Tako na odru zaživi res prijetna predstava. Mlajši igralci imajo tako odlično priložnost, da se od starejših

izvajalcev, bolj izkušenih in večjih odrskega nastopanja, neposredno marsikaj naučijo. Skrb za najmlajše je pred devetnajstimi leti spodbudila Radijski oder, da je začel pripravljati abonma Gledališki vrtiljak. Gre za niz sedmih odrskih ali lutkovnih predstav, ki ga Radijski oder organizira v sodelovanju s Slovensko prosveto in so namenjene družinam z otroki, zato so tudi družinski abonmaji zelo ugodni in z velikim popustom. Predstava, ki jo bo v nedeljo, 13. novembra 2016, zaigral Slovenski oder, bo že tretja predstava letošnjega programa. To bo uprizoritev znane pravljice bratov Grimm *Žabji kralj*. Gre za prazvedbo te predstave, saj jo je prav v ta namen priredila Lučka Susič,

ki igro tudi režira. Kot navadno bo igralci ansambel pester: ob odrskih igralcih, ki bosta zaigrala kralja (Mitja Petaros) in varuško (Helena Pertot), bodo nastopili še mladi izvajalci: kraljevič Žarko, ki bo tudi upravljal žabjo lutko (Boštjan Petaros), dvorni služabnik (Nejc Kravos), princeska Otilija (Lara Bearzi) in tri dvorjanice: Lara, Mara in Sara (ki jih bodo posebej bljale Vida Petaros, Neža Petaros in Katarina Polojaz). Vsi mlajši nastopajoči so se v preteklih letih učili odrskega nastopanja tudi na Mali gledališki šoli Matejke Peterlin, ki jo vsako leto za najmlajše prireja Radijski oder. Zvočnimi efekti in glasbo, ki jo je izvorno za to predstavo napisal in snemal Aljoša Saksida, se bo ukvarjal Erik Geletti, medtem ko bo z odrskimi lučmi ravnal Danijel Radetti. Scenografija pa je trud likovnice Magde Samec. Pravljica je napisana tako, da je za vse oku-

se, predstava je torej primerna za vse občinstvo, čeprav je prvenstveno namenjena otrokom, a tudi odrasli gledalci bodo lahko prišli na svoj račun, saj je dovolj razgibana in pestra, da ni priložnosti za dolgočasje. Kot vsaka pravljica, ima tudi ta končno pozitivno sporočilo, ki velja za vse, male in velike. Vabljeni torej v nedeljo, 13. novembra 2016, v prostore Marijinega doma pri Sv. Ivanu v Trstu, v ulici Brandesia 27, ko bosta na sporedu dve predstavi, ob 16.00 uri in ob 17.30 (že dolgo sta predvideni dve izmeni, saj se vsako leto na Gledališki vrtiljak prijavi veliko število obiskovalcev, tako da bi bila dvorana pretresna za eno samo predstavo). Pravljica o Žabjem kralju je lahko še vedno aktualna in njena sporočilnost je zelo primerna tudi za naše čase.

MAP

Obvestila

Radijski oder ob svoji 70-letnici prireja v četrtek, 10. novembra 2016, ob 17. uri v veliki dvorani Narodnega doma v Trstu simpozij o radijski igri. Po simpoziju bo nagrajevanje zmagovalcev natečaja za radijsko igro, ki ga je Radijski oder letos razpisal.

Mednarodno združenje delavnice molitve in življenja vabi na uvodno srečanje Učimo se moliti, da se bomo naučili živeti, v petek, 11. novembra, ob 17. uri v Marijinem domu ul. Risorta 3 v Trstu. Info na tel. 3403864889.

Založba Mladika v sodelovanju s Slaviškim društvom Trst-Gorica-Videm vabi v petek, 11. novembra, ob 18. uri na predstavitev pesniškega prvenca Marije Kostnappfel "Pesmi". Avtorico in njeno zbirko bosta predstavili prof. Marija Pirjavec in prof. Magda Jevnikar. Srečanje bo v Tržaškem knjižnem središču.

Gledališki vrtiljak vabi v nedeljo, 13. novembra, na predstavo ŽABJI KRALJ v izvedbi Slovenskega odra iz Trsta. Prva predstava bo na sporedu ob 16. uri, druga ob 17.30. V dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu, ul. Brandesia 27.

Društvo slovenskih izobražencev in Knjižnica Dušana Černeta sporočata, da je Razstava arhivskih fotografij o slovenskih beguncih v Avstriji po letu 1945, ki jo je pripravila Rafaelova družba iz Ljubljane, na ogled v mali dvorani

Slovenske prosvete v l. nadstropju v ul. Donizetti 3 do 21. novembra, in sicer od ponedeljka do petka med 9. in 17. uro. **Delavnica gledališke pedagogike za učitelje, vzgojitelje in mentorje** bo 18. decembra v Finžgarjevem domu na Opčinah. Informacije: Slovenska prosveta 040370846 ali www.slovenskaprosveta.org

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami daruje Iza Arban 10 evrov.

Na misijonsko nedeljo so verniki pri Novem Svetem Antonu nabrali 170 evrov za slovenske misijone.

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: Marjana Babnik 10 evrov, s. Valentina Rupnik 20 evrov, Valentina Rupnik Miušek 20 evrov, verniki v cerkvi Novega sv. Antona so na misijonsko nedeljo nabrali 170 evrov, župnija Mačkolje je na misijonsko nedeljo zbrala 1.925 evrov; za misijon p. Ernesta Saksida - Brazilija: Š. S. 10 evrov; za p. Janeza Mesca - Madagaskar: N. N. 10 evrov. Darove lahko nakazete tudi na:

ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO
IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948

Codice BIC: CCTSIT2TXXX

Misijonski krožek Rojan

ul. Cordaroli 29

34135 Trst

Gabrovec in Telesca na obisku sedeža SSPPS Delo, težave, pomen in pričakovanja

Na pobudo deželne svetnice Slovenske skupnosti Igorja Gabrovca je pred kratkim deželna odbornica za zdravje Maria Sandra Telesca obiskala sedež Slovenske socio-psiho-pedagoške službe (SSPPS). Po ogledu prostorov, ki so že pet let "začasno" na razpolago slovenskemu oddelku na sedežu 2. tržaškega zdravstvenega okrožja pri Sv. Jakobu, sta se deželna predstavnik zaustavila v daljšem pogovoru z uslužbenci deželne ustanove in vodjo oddelka, dr. Danielo Vidonijeva. Vidonijeva je uvodoma podala izčrpno sliko o delovanju SSPPS in nakazala vse bolj pereče težave, s katerimi se sooča. V prvi vrsti je izpostavila nujno potrebo po okrepitvi dodeljenih uslužbenecv SSPPS. Ob upoštevanju dejstva, da je to edina služba, ki nudi socio-psiho-pedagoške usluge v slovenskem jeziku od Doline do Devina, je razumljivo, da je zdaj osebje povsem nezadostno. K temu je treba dodati še stisko s prostori. Vidonijeva je sicer povedala, da se slovenska SSPPS odlično ujema z

italijansko in da je sodelovanje zelo koristno, saj oboji radi drug drugemu priskočijo na pomoč. Dejstvo pa je, da je pomanjkanje delovnih učinkovito nadaljevanje dela.

Deželni svetnik SSK Gabrovec, ki težave SSPPS spremlja še iz časov Tondove uprave, se je odbornici zahvalil za razpoložljivost in spomnil na politične obveze, ki jih je na to temo sprejela deželna vlada ob različnih priložnostih. Gabrovec je tudi opozoril na poseben pomen, ki ga ima SSPPS, saj je namenjena mladim in staršem, za katere je uporaba materinega jezika bistvenega pomena, če pripomore k učinkovitejšemu stiku in soočanju s potrebami posameznikov. Predstavnik SSK je tudi spomnil, da bi bilo treba razširiti to delovanje na ostali del ozemlja, kjer živimo Slovenci, se pravi na Goriško in Videmsko.

Odbornica Telesca je prisotne uslužbenice z zanimanjem spraševala podrobnosti njihovega dela in najpogostejše težave, s katerimi se soočajo. Iz pričevanj osebja SSPPS so prišli na dan še dodatni vidiki delovnega vsakdana, podčrtan pa je bil tudi pomen dveh dodatnih strokovnih figur, ki bi dopolnile delo SSPPS, in sicer socialnega delavca in pediatra, s katerima slovenski oddelek ne razpolaga.

Gabrovec je ob koncu dejal, da je treba čim prej imenovati odgovornega poslovojdjo slovenske SSPPS. To bo omogočilo vrnitev pred leti odvzete samostojnosti oddelka, nato pa računajo na kadrovske okrepitve, na dodelitev bolj dosegljivega sedeža za občane, ki živijo na obronkih mesta, in na širitev storitev socio-psiho-pedagoške službe na ves naselitveni prostor slovenske narodne skupnosti v FJK. Posebej je Gabrovec znova izpostavil, da bi pri SSPPS moral delovati tudi slovenski otroški zdravnik; prav to pogrešajo slovenske družine in že dalj časa pričakujejo, da se bo njihova želja uresničila. Odbornica Telesca se je ob koncu sestanka obvezala, da bo zadevo temeljito preverila in v najkrajšem času ponudila prve odgovore na nakazana vprašanja.

Premier Miro Cerar domnevno zavrnil povabilo za obisk ZDA in srečanje s predsednikom Obama V Državnem zboru kmalu soočenje med vlado in opozicijo SDS in Janeza Janše

“Naj bo letošnja jesen priložnost, da se izprašamo, kdo smo, kaj želimo biti, da si postavimo lestvico vrednot in popravimo, kar je bilo doslej narobe. Če ni-

Dr. Erik Breclj

mamo jasno oblikovanega sistema vrednot, nas življenje premetava sem in tja, hitro podležemo skušnjavam pohlepa, sebičnosti in hlastanja za materialnimi vrednotami”. Te misli je zapisala Manica Ferenc v novi številki Praznične družine, publikacije, ki jo občasno izdaja Založba tedinika Družina. Pri tem sta zelo skladna z razmišljanjem Manice Ferenc, ene izmed urednic Praznične družine, tudi intervju z Ivo Dimic, poslanko Nove Slovenije-Krščanskih demokratov in matere petih otrok, in z Igorjem Arihom, ustanoviteljem in direktorjem oglaševalske Agencije Arih. Poslanka Iva Dimic je navedla in utemeljila svoje poglede skoraj na vsa vprašanja, aktualna v Sloveniji. Pravi, da je bila zakonodaja v obdobju desne vlade, to je v letih 2004 do 2008, naklonjena velikim družinam. Politika je bila tedaj naravna pozitivno, na spoštovanje rojstev, človeka, čutil se je blagoslov v družbi in državi. Tudi v temeljnem programu Nove Slovenije-Krščanskih demokratov

imamo zapisano, da spoštujemo človekovo življenje od spočetja do naravne smrti. In tega spoštovanja nam je primanjkovalo že takrat, in ga primanjkuje tudi zdaj. Ko je razmišljala o revščini, je dejala, “da so najbolj tvegana kategorija še vedno starejše samske ženske, ki živijo na podeželju. Te so ostale doma, skrbele za družine, kmetije, delale na polju, moški pa so odšli v tovarne ali se kako drugače zaposlili. Ogrožene starejše samske ženske niso mogle prispevati v pokojninski sklad, ker niso imele denarja. Najhujše jih je prizadela t.

i. Svetlikova reforma iz leta 2011, ki jim je odvzela še tistih borih 167 evrov kmečke pokojnine. To je bilo popolno ponižanje šestnajst tisoč kmečkih žensk v Sloveniji.

Iva Dimic je v intervjuju za Praznično družino poudarila tudi tisto, kar je v njenem življenju in v političnem in poslanškem delovanju najpomembnejše. “Odkar sem v javnosti in politiki, moram reči, da sem svojo vero in odnos z Bogom še poglobila”, je bila odločna. Igor Arih pa je v pogovoru za Praznično

družino obravnaval predvsem komuniciranje v sodobnem svetu. Po njegovem je komunikacija tudi v času spleta vulgarna. “Za vse, ki jih je kriza pahnila v dvome, imam enostaven nasvet, vrnite se h koreninam. Vrnite se k Jezusu, saj je on neskončen vir navdiha. Treba je delati na dolgi rok. Kristjanov ni malo. Vera bo vedno bolj zaželjena. Verjamem, da ponovno prihaja čas, ko bo bitka za duše bolj pomembna kot pa bitka za denar. Zdaj žal velika večina poslovnežev, zapo-

Iva Dimic

slenih v medijih, in tudi novinarjev, dela zgolj za kapital, so v njegovi funkciji”. Bliža pa se sicer zelo pomemben dogodek v Državnem zboru, ki bo obravnaval t. i. interpelacijo, to je pritožbo zoper delovanje in odgovornost vlade. To bo že štirideseta interpelacija zoper celotno vlado ali posamezne ministre v zgodovi-

ni našega parlamenta. Skoraj vse je v postopek vložila SDS, stranka, ki jo vodi Janez Janša. Na obeh straneh se na bližnje soočenje skrbno pripravljajo. Pričakujejo tudi, da se bosta v Državnem zboru prvič polemično soočila, to je spopadla, predsednik vlade Miro Cerar in predsednik SDS, Janez Janša.

Javna občila v Sloveniji veliko in podrobno obravnavajo področja, ki se nanašajo na politiko in zdajšnje razmere v državi. Tako so poročali, da naj bi se število žrtev povojnih pobojev v Hudi Jami pri Laškem povečalo na okoli 5.000. O morišču v Hudi Jami so posneli tudi krajši film, ki ga predvajajo na Hrvaškem. Mediji nadalje objavljajo razna imena in možnosti kandidatov na volitvah novega predsednika države. Te bodo naslednje leto. Največ možnosti za izvolitev naj bi imel sedanjí predsednik, Borut Pahor. Vendar še ne vedo, ali bo za vrhunsko predstavniško funkcijo v državi kandidiral kot neodvisni kandidat ali pa bo nastopal na listi Socialnih demokratov.

Dolgo vračanje v normalnost tak je naslov komentarja, ki ga je v tedniku Demokracija objavil dr. Primož Lampič, docent na oddelku za umetnostno zgodovino filozofske fakultete v Ljubljani in kustos za fotografijo Arhitekturnega muzeja v Ljubljani. V svojem razmišljanju opozarja, “da smo Slovenke in Slovenci več kot sedemdeset let bili žrtev intenzivne srbohrvatizacije, kot stranpoti v narodovem razvoju, od tega pa smo 45 let vztrajali še v ideološki slepi ulici komunizma. Nedvomno vsakdo med nami še čuti in opaža te vzorce, ki hromijo in tlačijo Slovenijo tudi danes, 25 let po osamosvojitvi. Vrniti se moramo torej v nor-

malnost, ki jo pozna ves razviti svet. Moramo se začeti zavedati sebe in svoje osebne odgovornosti za spremembe. Politični prostor v Sloveniji se je odprl in zato se nam med pogovorom ni treba več skrivoma ozirati naokrog”.

Nekdanji dolgoletni zunanji minister dr. Dimitrij Rupel je v tedniku Demokracija objavil kolumno z naslovom *Volitve v ZDA, kaj pa pri nas?* Po njegovem je, kar zadeva ameriško-slovenske odnose, več težav na slovenski kot pa na ameriški strani. Pravi, da je izvedel, da je predsednik vlade Miro Cerar nedavno odklonil obisk Washingtona oziroma ZDA in srečanje s predsednikom Obama ali njegovim naslednikom. Obisk in srečanje bi pripravil Ameriški judovski odbor. Hillary Clinton je kot kandidatka za predsednico ZDA dobra za Slovenijo, ker jo poznamo in ker ona pozna nas. Po drugi strani je kandidat za novega predsednika ZDA, Donald Trump, poročen s Slovenko, - ki se je nekoč resda izdajala za Avstrijko - in zato uživa posebno prednost. Sicer za dobre slovensko-ameriške odnose mora več storiti Slovenija kot pa ZDA. Zaradi aktualnosti in pomembnosti predsedniških volitev v ZDA dodajam tudi oceno tega dogodka, kot jo navaja odgovorni urednik tedenskega magazina Reporter, Silvester Šurla. Prepričan je, “da kdorkoli bo na koncu zmagal, Clintonova ali Trump, bo zmagala demokracija in ne bo konec sveta. ZDA niso samo vodilna super sila, so še vedno tudi najbolj svobodna in demokratična država. Ameriški predsednik ima sicer šifre za izstrelitev jedrskih raket, nima pa absolutne oblasti in dosmrtnega mandata.

Pripomba pisca: Pri obravnavi volitev predsednika ZDA še nisem vedel, kdo je bil izvoljen, kar pa naj bi bilo ob izidu nove številke Novega glasa že znano. Dodajam še mnenje, ki ga je v časniku Delo zapisal znani zdravnik, kirurg onkolog, dr. Erik Breclj. Opozoril je, “da Slovenija ni tako rečna država, da bi morali zdravniki in bolniki prenašati to, kar se dogaja v našem zdravstvu”.

Marijan Drobež

Slovenska matica / Simpozij o slovenski književnosti v Italiji in Avstriji

Beseda je tekla tudi o upadanju znanja slovenščine

Simpozij o slovenski književnosti v Italiji in Avstriji v priredbi Slovenske matice v Ljubljani je ena takih priložnosti, za katero profesorju slovenskega jezika in književnosti ter zgodovine in državlanske vzgoje, kakršnen sem tudi sam, v službi odobrijo prost dan oziroma izobraževanje. Še toliko bolj, če na srečanju nastopajo ugledna imena, kakršna so, denimo, Marija Pirjevec, Miroslav Košuta, Marko Kravos, Tatjana Rojc, Miran Košuta in Veronika Breclj, če se omejim samo na “naše”. Drugi del srečanja je bil namreč namenjen slovenski književnosti v Avstriji, o njej pa so spregovorili le trije predavatelji proti šestim iz Italije.

Matica spada namreč med najelitnejše (čeprav sam te besede ne maram) ustanove na področju slovenske kulture, saj se lahko pohvali s tradicijo, ki sega pol-drugo stoletje nazaj. Pred dvema letoma je njeno vodstvo tudi podpisane povabilo med svoje člane, ponudbo pa sem z veseljem sprejel, čeprav to nalaga nekaj obveznosti. Najbolj zahtevna od vseh je ta, da mora član vsako leto prispevati petdeset evrov in proračun “hiše”, v zameno za to pa po ugodni ceni dobi nekaj knjižnih izdaj, ki so izšle pri Matici.

Kot član SM redno prejemam vabila na srečanja, ki pa se jih v večernih urah v uro vožnje oddaljeni Ljubljani precej težko udeležujem. Srečanje o naši književnosti pa je bila seveda odlična priložnost, da sem ta hram kulture še enkrat obiskal. Preden grem k sami obravnavi simpozija, naj nanizam še nekaj podatkov o tej ustanovi. Do pred kratkim jo je vodil pisatelj Drago Jančar, ki se je upokojil, njegovo funkcijo pa sta prevzela dr. Milček Komelj in gospa Kat-

ja Kleindienst, ki po svojih močeh krijeta tudi zadolžitve glavnega urednika in tajnika, ki ju je Jančar opravljal. Še pred dvema letoma, ko sem bil tudi sam prisoten na občnem zboru društva, so odgovorni opozarjali, da bi lahko SM zaprl svoja vrata zaradi grozečega nepremičninskega zakona, ki ga je želela uvesti vlada Alenke Bratušek. Tokratne novice pa so bile nekoliko spodbudnejše. Janez Stergar je namreč v odmoru med obema deloma simpozija dejal, da se z ministrom Tonetom Peršakom dogovarjajo o tem, da bi Državni zbor sprejel Zakon o Slovenski matici, ki bi ji omogočil sistematsko financiranje in tako rešil njen obstoj.

Vsebinsko simpozija bom le nakazal, saj bodo prispevki nastopajočih predvidoma objavljeni v namenskem zborniku. Kot je bilo pričakovati, se je večina predavateljev osredotočila na slovenske avtorje, ki so ustvarjali v Italiji v preteklosti, začnši z Borisom Pahorjem in Alojzom Rebulo, ki jih je Marija Pirjevec obravnavala skupno z Ivanko Hergold, ki v slovenski prozi v Italiji predstavlja prelom. Vsebinsko najbolj prodoren od vseh pa je bil zagotovo poseg pesnika Miroslava Košute, ki je zbranim nalil čistega vina. “Nekoč smo branili slovenstvo na njegovih okopih, torej v zamejstvu, danes pa tvegamo, da bomo morali v središču Ljubljane demonstrirati za to, da se slovenski jezik ohrani na slovenskih univerzah”, je bil zgovoren pesnik. Zamejstvu je napovedal počasno hiranje oziroma propad, jasno pa je povedal, da naše prihodnosti ne morejo predstavljati starejši avtorji, kakršna sta Boris Pahor in Alojz Rebula. Njegov pesniški kolega Marko Kravos,

ki je vodil prvi del srečanja, se je zauzstavil na svojih sopotnikih, medtem ko je Tatjana Rojc svoj poseg uglasila nekoliko bolj filozofsko.

Miran Košuta se je v svojem referatu dotaknil knjižne produkcije Slovencev v Italiji in njihovih stikov z založbami iz matične domovine, podpisanemu pa se je zdel še najbolj od vseh prodoren nastop stanovske kolegice Veronike Breclj, sicer profesorice zgodovine in filozofije na Znanstvenem liceju Franceta Prešerna v Trstu, ki je spregovorila o per-

opozarja, pa je, da se slovenščina za marsikoga začne s prihodom in konča z odhodom iz šole oziroma tedaj, ko pri pisanju domačih nalog in učenju odprejo in nato zaprejo knjigo ali zvezek. V dobrih starih časih bi seveda dijaku priporočili, naj čim več bere, seveda njeemu primerne vsebine. Obstaja pa še druga možnost, ki je povezana z uporabo novih tehnologij in, če vzamemo v pretres pozitivne vidike le-teh, ni niti tako slaba.

V mojih časih je bilo namreč treba slovar hoditi iskat v zbornico ali knjižnico, vedno se je našel izgovor, da je knjiga predebela in pretežka, da o tem, da bi jo kdo izven kroga posvečenih sloveni-

pričana, da škodijo medosebni komunikaciji. Sam o tem nimam izdelanega mnenja, saj družbena omrežja, predvsem Facebook, uporabljam tudi sam, in to ne le v zasebnem življenju. Na šolskem zavodu, na katerem sem zaposlen, smo namreč s sodelavci zasnovali Facebook stran, saj šola kravpo potrebuje novih vpisov in eden od načinov, da mlade pritegnemo, je tudi ta, da spregovorimo na njihov način oziroma v njihovem jeziku. Ne nazadnje pa utegnejo biti vsi elektronski pripomočki, čeprav so na sociološki ravni po mnenju marsikoga škodljivi, koristni vsaj na jezikovni. Tudi če se postavimo na glavo, jih ljudje in predvsem mladi ne bo-

Miroslav Košuta (foto dami@n)

Tatjana Rojc (foto IG)

Marija Pirjevec (foto dami@n)

cepciji slovenske književnosti med mladimi. Vse več dijakov je namreč navezanih na elektronske medije in jih je zato vedno težje prepričati, da je branje knjig dobrina. S poplavo sodobne tehnike tako nastajajo digitalne generacije, ki so v marsičem obubožane. Brecljevi ne morem drugega kakor pritrditi, saj se tudi meni v šolskem okolju dogaja podobno.

Upad znanja slovenskega jezika namreč ni novost. Težava, na katero marsikdo

stov ali slovenofilov kupil, sploh ne govorimo. Mladi (in manj mladi) pa danes uporabljamo pametne telefone, ki imajo dostop do interneta. Nič nas ne torej stane, da poiščemo spletno stran fran-si, ki je spletišče več slovenskih slovarjev in pravopisa in ki je, z izjemo le enega, brezplačna.

Družbena omrežja so v zadnjem desetletju popolnoma spremenila način komunikacije. Kot smo zapisali poprej, je večina znanstvenikov in sociologov pre-

do nehali uporabljati, zato skušajmo imeti od njih čim večje koristi. Sam sem svojim dijakom večkrat svetoval, naj si za jezik svojega mobilnega telefona nastavijo slovenščino, isto naj naredijo s svojimi vmesniki družbenih omrežij in tako dalje. Vsaj tako se bo slovenščina v njihovem življenju pojavljala tudi kje drugje kot samo v šoli oziroma pri pisanju domačih nalog in popoldanskih pripravah na razna preverjanja.

Primož Sturman

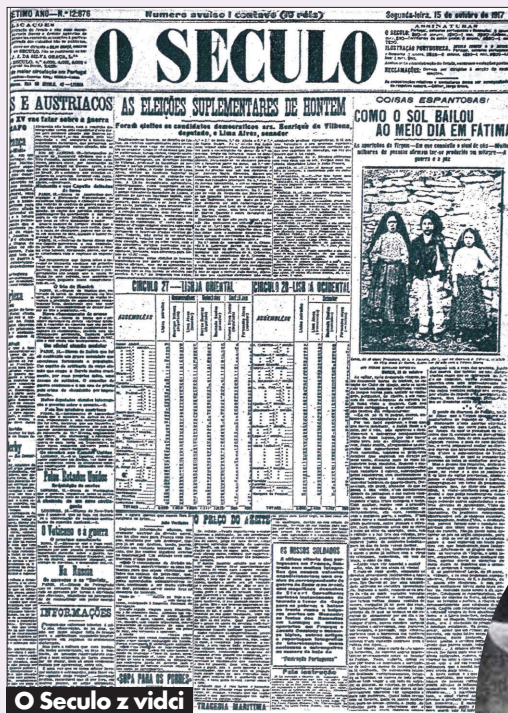
NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (39)

Mariza Perat

NAPOVEDANI ČUDEŽ

Ob poslovnih besedah, ki jih nebeška Gospa izrekla, je razprla dlani, "da je njihova svetloba odsevala na soncu", kot piše Lucija, "in medtem ko se je dvigala, se je odsev te svetlobe na soncu še naprej odbijal". Tedaj je Lucija zaklala: "Glejte, sonce"!

In takrat je množica bila pričča čudovitemu nebesnemu pojavu, ki ga nista mogla razložiti noben

O Seculo z vidci

zvezdoslovec in nobena astronomska postaja. Dež je nenadoma prenehal in pokazalo se je jasno nebo. Ob Lucijinem vzkliku so se oči vseh uprle proti nebu. Zgledali so sonce, ki je bilo videti kot okrogla srebrna plošča, v katero so vsi brez težav gledali. Sonce se je z bliskovito naglico vrtelo okrog svoje osi kot ognjeno kolo in na vse strani izžarevalo soj rumenih, zelenih, rdečih, modrih, vijoličastih žarkov ter z njimi obarvalo množico in okolico. Nato se je sonce za hip ustavilo, potem pa se je znova zavrtelo in na vse strani sipalo svetlo mavrične žarke. Spet se je za trenutek ustavilo, zatem pa tretjič prikazalo svojo čudovito igro in na množico kar naprej sipalo še lepše, še bolj živopisane žarke. Sonce je na nebu rajalo!

Ljudje so očarani strmeli v lepoto, ki se je nudila njihovim očem. Takrat pa se je zgodilo nekaj, kar je vse prisotne spravilo v grozo. Sonce se je nenadoma kot odtrgalo z neba in drvelo proti ljudem. Iz množice, otrple od strahu, se je iztrgal krik groze. Ljudje so poklekali v blato in glasno molili kesanje. Končno se je sonce vrnilo na svoje mesto, ljudje pa so z največjim presenečenjem ugotovili, da so se blatna tla popolnoma posušila, prav tako so se posušile njihove, popolnoma premočene obleke.

Čudež, ki ga mnogi imenujejo "čudež stoletja", je nebeška Mati že mesece poprej napovedala in se je točno ob napovedanem času tudi zgodil. Nobena astronomska postaja ni tega pojava predvidela in nobena astronomska veda ga ni znala razložiti. Pojav, ki je trajal približno deset minut, je svoj višek dosegel v trenutku, ko se je sonce spustilo z neba

in se nato spet vrnilo na svoje mesto, kar je v nasprotju z vsemi naravnimi zakoni in ga lahko izvrši samo Nekdo, ki je Gospodar teh zakonov in jih torej lahko spreminja, kot hoče.

Dnevnik "O Seculo", ki je izhajal v Lizboni in je Cerkev bil vse prej kot naklonjen, je 15. oktobra 1917 na prvi strani, poleg fotografije treh vidcev, objavil tudi članek z naslovom "Kako je sonce opoldne plesalo v Fatimi". Avtor članka je glavni urednik dnevnika Avelino de Almeida, ki je z mnogimi drugimi časnikarji 13. oktobra 1917 bil prisoten v Fatimi.

Kaj pa vidci?

Medtem ko je množica bila pričča sončnemu čudežu, so Lucija, Francišek in Hijacinta imeli drugo, čisto posebno videnje. Lucija v Četrthih Spominih piše:

"Takoj, ko je Božja Mati izginila v neizmernih nebesnih daljavah, smo ob soncu zagledali sv. Jožefa z Detetom Jezusom ter našo Gospo v beli obleki, ogrnjeno s sinjim plaščem. Zdelo se je, da sv. Jožef in Dete Jezus s kretnjami roke v obliki križa blagoslovljata svet. Ko je to videnje izginilo, sem kmalu zatem videla našega Gospoda in Mater Božjo, ki se mi je zdela Žalostna Mati Božja. Zdelo se je, da naš Gospod na enak način blagoslovlja svet, kot poprej sveti Jožef. To videnje je izginilo in zdelo se mi je, da znova vidim našo Gospo, tokrat kot Karmelsko Mater Božjo.

DOBA PO PRIKAZOVANJH

Urednik Avelino de Almeida

Romarji so v vedno večjem številu prihajali v Fatimo. Kljub temu pa je cerkvena oblast do fatimskih dogodkov še naprej ostala nezaupna, in to kljub izčrpnemu poročilu že omenjenega bogoslovnega profesorja in kanonika dr. Manuela Formigaa, ki je vidce zaslišal.

Dne 5. avgusta 1920 je obnovljeno leirijsko škofijo prevzel msgr. Jose' Alves Carreira de Silva. Omenjena škofija je bila namreč leta 1883 ukinjena, leta 1918 pa jo je papež Benedikt XV. spet vzpostavil.

Leirijski škof je v začetku v zvezi s fatimskimi dogodki imel precej pomislekov, vendar je nad stalnim naraščanjem števila romarjev, ki so prihajali v Irijsko globel, svoje mnenje polagoma spremenil. K temu so mnogo pripomogli tudi njegovi pogovori s profesorjem Formigaom. Dne 3. maja 1922 je tako msgr. Carreira imenoval komisijo, katere naloga je bila preiskati verodostojnost fatimskih do-

Množica ob sončnem čudežu

godkov. Komisijo je sestavljalo osem članov. Kot piše p. Ludovik Ceglar, so to bili: generalni vikar João (Ivan) Quaresma, profesor Formigao iz Lizbone, dva semeniška profesorja, in sicer dr. Manuel Marques dos Santos kot branilec vere ter Manuel Pereira kot notar. Ob teh so bili še štirje župniki, med temi tudi fatimski.

/ dalje

Prva številka mladinske revije Galeb v šolskem letu 2016/2017

Odslej tudi Galebovo "spletno gnezdo"!

Letošnja septemrska številka Galeba, mladinske revije, ki izhaja v Trstu, tudi s finančno pomočjo Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, prinaša pomembno novost. Odslej si bodo njegovi bralci lahko tudi na spletu ogledovali svoje likovne prispevke in si izmenjavali izkušnje in ideje, pa tudi reševali Galebove vaje, namenjene predvsem jezikovnemu bogatenju. K ogledu spletne strani www.galeb.it jih vabi Galeb na hrbtni strani prve številke. Ta je pestra in bogata s prispevki. V njej je takoj opazna večja pozornost do najmlajših bralcev, katerim so namenjene dopolnjevanke, uganke in razne naloge, tudi za take otroke, ki ne obvladajo dobro slovenskega jezika. Med otroki, pa tudi žal med odraslimi, je besedišče zmeraj bolj skromno. Zato so te vaje zelo dobrodošle, kakor je tudi marsikatera rubrika, npr. *Vaja dela mojstra*. Tokrat opozarja tudi, kako je treba v kloph pravilno sedeti in pri tem paziti na držo hrbtenice, pa tudi kako je treba pravilno držati med prsti svinčnik, barvice ... Zelo koristne so tudi vaje za okrepitev motorike prstov z gnetenjem plastelina, slanelega testa ... Maša Ogrizek in Tanja Komadina sta si izmislili *Zgodbe o pohištvu*; otroci bodo izvedeli, da obstajajo poleg mize, pri kateri jemo, še pisalna miza, ki je v stoletjih večkrat menjala svojo obliko in videz, pa kakšne so bile nekoč šolske klopi ... Večji Galebovi bralci bodo tudi letos uživali ob branju zgodb v nadaljevanjih in si ob njih nabirali točke za bralno značko. Take so npr. *Sama doma*, pripoved o deklici Katji, v družini katere se je naselila žalost, ker je oče izgubil službo in denarja je zmeraj manj. Bridka zgodba, ki se v resnici pogosto dogaja tudi po slovenskih družinah. Piše jo Evelina Umek,

ilustrira pa Živa Pahor. Maja Furman v družbi ilustratorke Ivane Soban bo s svojo pripovedjo *Toto in dedek* vodila zvedave male bralce v čudovite, nepoznane kraje ... Koko Dajsa pa je prota-

užival ob rubriki Jasne Merku' *K muzam na obisk*. Vse bo izvedel o teh modricah, navdihovalkah umetnikov. Fantiček Kajtinar in deklica Genija bosta spremljala otroke na ogled muzejev. Marjeta

Ilustracija: Štefan Turk

gonistka "živalske" zgodbe Maše Ogrizek in ilustratorja Mihe Ha, ki sta zabavala bralce s stripi *Ko-ko Krišna*. Nergaška Koko Dajsa, ki si je v prvem nadaljevanju zlomila nožico, je pravzaprav Krišnina teta ... Helena Jovanovič je avtorica nadaljevanke *Vse najboljšo, Peter!* o malem Petru, ki mu je očka za rojstni dan kupil kužka. Peter mu je dal ime Teri. Vsebinsko in likovno obliko odeva v razpoznavnih barvah in tehniki Štefan Turk. Darinka Kobal si je izmislila deželo *Sušulan-dijo* in jo postavila med korenine mogočnega hrasta. V tej čudežni deželi živi škratek Šušu, ki ima krilca in lahko vse vidi in sliši ... Milan Petek Levokov piše *Zgodbo štorcklje Julke*: bogata mož in žena sta odklonila novorojenčka, ki jima ga je prinesla štorcklja ... Kdor se rad ozira v zgodovino, bo

vozilo za prenos bremen.

Na Galebove strani sta se ustvarjalno kot vedno vrnila tudi medved in miška, ki se gresta olimpijskih iger. Privlačen strip spremljajo naloge. Kdor ljubi pesmice, se bo zaustavil ob verzih Jureta Jakoba, ki hudomušno pripoveduje o žabji telovadbi; zele- ne žabice je prikazala Anja Jerčič Jakob. Barbara Gregorič Gorenc v svoji pesmici *Oblak in ptica* zna v skopih verzih stskati ljubko zgodbo o prijateljstvu med galebom in oblakom. Živa Pahor je upodobila to prečudno prijateljsko zvezo.

Kot je razvidno, ponuja Galeb pisano paleto vsebin za otroke različnih starosti; njegove privlačne ilustracije kar vabijo k prelistavanju prve številke, ki šteje 51 strani.

IK

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (131)

PLJUČNA BOLENJA V NATUROPATIJI

Pljuča so tesno povezana z delovanjem – dihanjem. Ko se rodimo, najprej zadihamo! Zato so pljuča tesno povezana z življenjem oziroma je dihanje sinonim za življenje. Ko je otrok v trebuhu, pljuč ne uporablja, otrok leži v vodi – placenti, kjer mu ni treba skrbeti za življenje, vsa hranila pridejo sama skozi popkovino, njemu ni treba delati ničesar. Ko se otrok rodi, pa nastopi prehod v nov svet, otrok preide iz sveta vode v svet zraka in seveda akcije – dihanja! Ko se otrok rodi, najprej zadihava, z dihanjem izkazuje življenje, dejanje dihanja lahko povežemo z voljo in željo po življenju. Vdih lahko povežemo z življenjem, izdih pa s smrtjo, vendar sta za nas oba dela dihanja pomembna. To je prvi cikel, ki ga otrok usvoji in dojame – cikel dihanja. S procesom dihanja otrok dojame prvo in najpomembnejšo nasprotje: življenje ali smrt.

Lahko si zamislimo, da se pljuča nahajajo med dvema poloma, in sicer med življenjem (vdih) in smrtjo (izdih). Pljuča človeku nakazujejo prvo izbiro, ki ni samo tako ekstremistična, na-

kazujejo nam tudi izbiro načina življenja. V floriterapiji povezujemo pljuča s samopodobo; če dihamo s polnimi pljuči in smo zdravi, pomeni, da smo zadovoljni sami s seboj, da se cenimo, da so izpolnjena vsa naša pričakovanja, ki jih imamo do življenja, in da pravilno izpolnjujemo svoje poslanstvo. Če pa smo bolni, imamo težave z dihanjem, naše dihanje je plitvo, hro-

peče, kratko, boleče, prisoten je kašelj, dušenje, katar, veliko vzdihujemo ali hlipamo. Vse to so znaki deficita pljuč, pomeni, da doživljamo stres, da sta naša samopodoba in življenjska energija slabi, da ni empatije do sočloveka oziroma imamo občutek, da drugi

upravljajo z našim življenjem. Bachova cvetna esenca, povezana z deficitom pljuč, je Mustard. Ko se otrok rodi, se pljuča razprejo in napolnijo z zrakom, kar predstavlja prvi vdih, ki je za otroka zelo boleč. Otrok joče, z jokom pa krepi pljuča. Pri tem mu lahko pomagamo s trepljanjem po hrbtu med lopaticama, s čimer krepimo pljuča, ki so se ob rojstvu šele razprla.

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLASODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Pravni zastopnik Marko Tavčar

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.euUredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.euUprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.euwww.noviglas.euTISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 00000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRESO

ali IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 8. novembra, ob 14. uri

Pridejo leta, ko greš za spomini ...

Planine nad Ukvami (3)

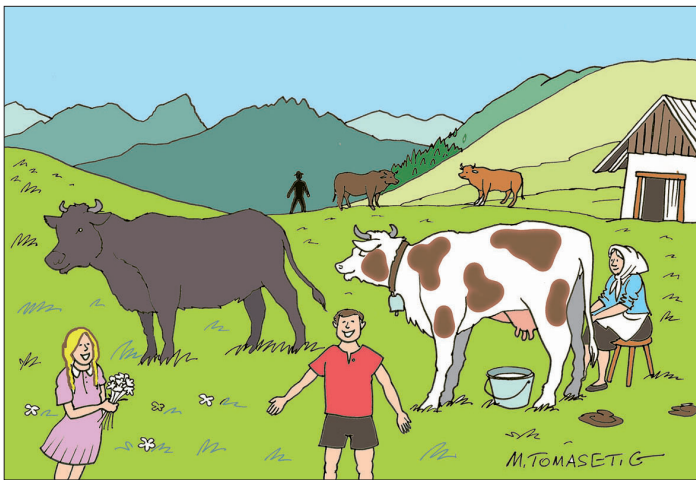
Ukve s svojimi barvitimi hišami, kot jih vidiš z glavne ceste... prizor iz pravljice. Zdi se, da se potok in ulice stekajo na glavni trg in da je tam konec vseh poti. Pred cerkvijo je na novo tlakovano parkirišče in lepo urejena, tlakovana ploščad z mlado, nežno in krhko lipo. Le nekaj let je staro to drevo; nadomestilo je častljivo predhodnico, ki jo je izrula in odnesla povodenj. Nekoč bo zrulo in se razkošilo čez trg kot ponosni simbol prastarih časov in slovenske preteklosti te lepe alpske vasice.

Cerkev sv. Filipa in Jakoba je ena izmed najstarejših v vsej Kanalski dolini. Med poplavo je bila skoraj popolnoma uničena, obnova pa se je končala - bila je to zadnja na novo zgrajena stavba v vasi - šele 31. avgusta 2008. Prvi žegen, se pravi vaško veselico z mašo v cerkvi, so vaščani lahko priredili šele naslednje poletje. Arheološke najdbe sicer pričajo, da je prvotna struktura cerkve s poslikanim prezbitერიem in današnjemu podobnim, čokatom zvonikom, nastala neke v osmem stoletju. Leta 1668 so cerkev razširili, dodali eno stransko ladjo, še en vhod ter stransko kapelico, posvečeno sv. Sebastijanu. V letih 1929 in 1930 naj bi po načrtu goriškega arhitekta Bariča cerkev skoraj v celoti porušili in zgradili na novo. Načrtovano je bilo tudi rušenje starega gotskega zvonika, ki pa ga je na srečo rešil poseg Zavoda za spomeniško varstvo. Poplavi iz leta 2003 sta sledili temeljita in resna prenova cerkve ter ponovna postavitve uničenega gotskega zvonika. Še prej so bili ojačeni vsi nosilni temelji in zemljišče, na katerem stoji zgradba. Za pre-

novno zvonika je največ prispevala dežela Veneto, ki je darovala kar milijon evrov. Ukljansko cerkev si je seveda vredno ogledati, a pri tem ne smemo pozabiti, da je pot, ki se za pokopališčem strmo vzpenja v skalnato pobočje, dolga in polna zanimivih ciljev. Odločila sem se, da bom pisala o planinah nad Ukvami ravno zaradi te, očem skrite, na samem začetku neko-

liko prestreme in na prvi pogled neprijazne poti. Pa zaradi deklice, ki je odrasla in zdaj obupano išče travnike, na katerih je letala za zajčki. In ne nazadnje zaradi te tesne, enkratne povezanosti med Ukvami, Ukljani in temi prelepimi planinami, ki so dolga leta in vse do danes dajale čisto poseben utrip življenju te gorske vasice. Kot je že nekaj let po svojem prihodu v vas zapisal Mario Gariup, je bila navezanost Ukljanov na planine tako močna, da bi do pred nekaj leti lahko govorili o dvojnih Ukvah. Zimo so namreč prebivalci preživljali v dolini, v strnjem naselju ob potoku, že v začetku junija pa so se s kravami, svinjami in celo kurami množično selili na planine. S seboj so peljali kar nekaj svojega imetja, na voz so morali naložiti tudi perjad, ki ni mogla hoditi za čredami. Na pašnikih Koka in Lepega vrha so vaščani ostali do pozne jeseni, po navadi tja do konca septembra ali oktobra, Ukve pa so bile edina vas, ki

je na svojih planinah, točneje na planini Ravna, dala zgraditi tudi šolo. Postavili so jo konec 19. stoletja, učni jezik je bil seveda nemščina, delovala pa je do prve svetovne vojne. Na planini so imeli vaščani tudi kapelico, kar pa ni bila samo značilnost Ukev, ampak celotne Karnije. Šole pa na pašnikih ni imel nihče, nobena vas ni bila tako močno navezana na planinsko življenje in nobeno naselje Kanalske doline se poleti ni tako izpraznilo, kot so se Ukve. Večina prebivalstva je poletja preživljala na planinah tja do osemdesetih let prejšnjega stoletja, veliko pa jih je bilo, ki

so tam, kljub mrazu in snegu, ostali tudi čez zimo. In še danes je na planinah življenje, ki se nadaljuje do pozne jeseni, celo do tedaj, ko sneg pobeli gore ter prekrije ozko, strmo in v času pozebe nevarno cesto.

Nekoč je bilo na pašnikih Koka in Lepega vrha na stotine glav živine. Za krave so nekoliko nižje, v stajah, skrbeli gospodarji sami, ki so živino tudi molzli in izdelovali sir. Teleta in junice pa so odšli s pastirjem

v visokogorje. Pastirjev je bilo zadnja desetletja vse manj. Nekoč so za planšarja radi šli domači, neoženjeni fantje, pozneje pa so morali Ukljani sezonske delavce iskati daleč naokrog po Karniji, najraje pa so zaposlovali pastirje iz Rezije in Ne-diških dolin.

Kljub številnim težavam, mladim, ki odhajajo, vaščanom, ki jih je iz leta v leto manj, in živini, ki ne prinaša več omembe vrednega dobička, v novi ukljanski mlekarni ob cesti, ki povezuje Trbiž s Tabljo, še vedno diši po siru in svežih mlečnih izdelkih. V prodajalni se kar treh avstrijskih turistov, ki poleg sirarskih dobrot kupujejo še vina, gubance in testenine. Objekt so zgradili, potem ko so sredi šestdesetih let zaprli staro vaško mlekarino, ki je dolga stoletja obratovala v prostorih zdajšnjega kulturnega doma. V njej znajo prodajalke marsikaj povedati o živini, ki se pase na pobočjih Lepega vrha, pa o tem, kako je bilo v preteklosti, ko je bilo goveda veliko več in je bilo pomemben vir dohodka, pa čeprav so domačini morali delati še v bližnjih rudnikih in tovarnah. Ukljani so še vedno ponosni na nekatere sira-

ske izdelke, ki jih drugod ne najdeš. To sta sveži sir, ki zori v platinu, in ukljanska "mocarola", ki jo izdelujejo sami po posebnem receptu in je povsem drugačnega okusa in vonja od tistih, ki jih najdeš v trgovinah in so dokaj podobne brezoblični plastični masi.

No, ravno v mlekarni na robu vasi sva z možem kupila kruh in sir, ko sva se prvič podala po stopinjah deklice z zajčkom. Ko sva se vozila mimo strmih ovinkov na ro-

bu ozkega, prepadnega grabna, ki ga je v pobočje vklesal potok Ukva, sem se spraševala, ali bom sploh še lahko prepoznala tiste travnike, tista prostrana pobočja, kjer sem kot otrok zasluhila neskončnost in veličino gora. Cesta naju vodi navzgor po pobočju, prepadi so pod nami, smreke se s koreninami oklepajo skal, kot bi se bale, da jih bo prvo deževje odneslo v dolino. Dejansko se je to že velikokrat zgodilo, ne nazadnje letošnjo pomlad, ko sta veter in led izrula obsežen del gozda, cesta pa je bila več dni zaprta. Tako stroga, tako divja in neprebrljiva je narava, da si skoraj ne morem predstavljati, da je to pot, ki pelje v objem tistih modro zelenih nebes, ki so se mi, kot otroku, tako močno zakoreninile v srcu. Voziva se, strmini ni videti konca, neke onstran doline, proti vzhodu, se počasi odpira pogled na skalnate velikane, ki ponosno kraljujejo onstran Bele. Julijci... najlepši, najbolj ponosni. Svet, ki ostane vsem tistim, ki se le površno vozijo po prometnicah Kanalske doline, povsem nepoznan. Svet za tiste, ki jim ni žal časa za pot v gore. Svet za vse tiste, ki še iščejo tihe samotne poti, ki se gredo po stezah do neba, ki še ljubijo vrhove, kjer se spajata zelena in modra. Do nebes nad Ukvami lahko prideš samo po strmem vzponu. Z avtom ali najbolje peš, saj ozko asfaltirano cesto večkrat prečka steza, ki pelje iz vasi v hribe. Stara bližnjica za vzpon na planine. Kepo imam v grlu, ko se peljeva z možem navzgor, neke v meni se prebujajo deklica, ki je letala po senožeti za zajčki in je pozneje, doma, v petem nadstropju sivega bloka, sanjala o planinah nad Ukvami in prebiral knjigo o Heidi. Zdej grem za spomini in predvsem za hrepenenjem, ki mu ne znam kljubovati. Za hrepenenjem po gorah. In po tišini.

/ dalje
Suzi PertotPogled na ekipe nežnejšega spola
Zalet in naša ženska odbojka danes

Odbojka, nekoč naravnost izbira za naša dekleta. Bilo je veliko ekip, včasih tudi reprezentančnih (Meblo, Friulexport, Govolley in druge zgodbe), v drugih obdobjih pa lokal-patriotska konkurenca med društvi. Naši klubi so imeli številke (veliko odbojkaric) in igrali so na dobri ravni. Danes so razmere drugačne. Ne razpolagamo z natančnimi podatki o odstotku na primer višješolk, ki se sploh ne ukvarjajo s športom. Ob bežni oceni pa bi trdili, da jih je veliko. Druge se odločajo za rekreativno gibalno aktivnost (fitness, pilates, aerobika, drugi tečajji), ki ne zahteva neke neodoljive obveznosti, kakršna pa je nedvomno nastopanje z ekipo v organiziranem tekmovanju. Tu je tudi konkurenca drugih športov, kulture, glasbe itd., aktualni pa so tudi italijanski klubi, saj ni več samo po sebi umevno, da Slovenke igrarajo v slovenskih društvih. Rezultat je letošnji Zalet. Nava-jamo pa ga kot pozitivno noto, nikakor ne kot negativen rezultat skupka zgoraj omenjenih dejavnikov. Obisk domače tekme članske vrste v novem domu pri Briščikih (letos za prvo ekipo skrbi športno društvo Kontovel, ki je pri tej režiiji poletni prejel štafetno palico od Sloge) ponuja kar nekaj iztočnic za razmišljanje. Trener je letos izkušeni Mitja Kušar s Koprškega, človek, ki zelo dobro pozna razmere v igri pod mrežo v zamejstvu. Od Jasmina Čuturiča, ki je predsedal k fantom Sloge Tabor, je podedoval še dodatno pomlajeno

igralsko zasedbo. Dejansko so to mlada dekleta (od 17. do 22. leta, z nekaterimi izjemami navzgor in navzdol), ki se želijo z odbojko ukvarjati resno in so pripravljene trenirati trikrat do štirikrat tedensko. C liga ni neko strašno prvenstvo, je pa najvišje deželno tekmovanje in na drugi strani mreže stojijo pogosto predvsem mnogo bolj izkušene nasprotnice. Zato čaka letos zaletovke trnova pot obstanku naproti, perspektiva pa je menda svetla. Ekipa je zelo mlada, in če se bodo dekleta tudi v prihodnje obnesla kot kolektiv, lahko postanejo uspešna generacija. Lani so se kalile ob nekaterih preverjenih starejših soigralkah, letos pa morajo plavati same. In osnova je že dokaj vzpodbudna. Zalet je že dokazal, da lahko igra z marsikaterim tekmečem v ligi povsem enakovredno, na lestvici je že prebil led, da navedemo samo primer iz statistike (ki nekaj pove), pa ni od muh, dejstvo, da so po več kot 20 točk na posameznih tekmah v teh prvih krogih dosegle Nina Kovačič (letnik 2000), Veronika Feri (1999) in Sharon Costantini (1996). Tudi zanimanje s strani občinstva je precejšnje, pokrovitelj je jim še ni uspelo privabiti. Za člansko vrsto je tu tudi ves mladinski pogon, nekaj postav na ravni prve divizije (z mladimi in manj mladimi igralkami) ter dejavnost po posameznih matičnih klubih, ki novačijo in vzgajajo najmlajše. Skratka, dela je veliko, projekt Zalet pa spremljamo (in ga še bomo) pozorno in z odobravanjem. O goriški Mavrici pa kdaj drugič.

HC

15. novembra srečanje s poezijo Aleksija Pregarca
Nove slovenske knjige v občinski knjižnici v Miljah

Kot reden obiskovalec miljske občinske knjižnice sem prijetno presenečen dobil ob vhodu, med policami s knjižnimi novostmi, cel stolp, namenjen novim slovenskim knjigam. Kot me je poučil ravnatelj knjižnice Nicola Soia, gre za darilo Osrednje knjižnice Srečka Vilharja iz Kopra, ki je obdarila še druge obmejne knjižnice na naši strani. Lepo je bilo videti v novih sodobnih prostorih knjižnice, ki so jo odprli aprila, na vidnem mestu par ducatov povsem svežih knjig iz slovenskega in zamejskega prostora.

Denimo biografski roman Vesne Miller Cavazza o našem znanem igralcu ali *Vonj po morju* Bruna Volpija Lisjaka. Med zahtevnejšimi publikacijami, dvojezično izdajo *Barok na Gorškem / Il Barocco nel Goriziano*, ali, če smo pri dvojezičnih delih, lepo dvostransko izdajo Bevkovega *Kaplana - Cappellana Martina Čedermaca* čedajske založbe Dom, s predgovorom Borisa Pahorja in italijanskim prevodom Ezia Martina oz. stripom v slovenskem narečju beneškega ilustratorja Morena Tomasetiga, ki je gostoval letos poleti na skupinski razstavi ARTE&VINO v Miljah.

Med bestsellerji je *Čarovnikov vajenec* Evalda Flisarja (deseta izdaja!) in *Cefuri Raus! Feccia del Sud via da qui* Gorana Vojnoviča, v italijanskem prevodu Patrizie Raveggi. Med avtoricami bi omenil *Nojevo pero* Lelje Rehar Sančin in pomorske prigode *Moj svet sredi oceana* Jasne Tute, ki je bila na obisku pri miljskih Slovincih. Med aktualnimi naslovi bi izpostavil vzburljivo *Anatomijo političnega zločina* Martina Breclja, dvojezični spominski spis Zorana - Albina Sosiča *Moj oče Viktor Sosič, Vojak Avstro-Ogrskega cesarstva*. Borisa Pahorja so *Rdeči trikotniki*, delo o političnih deportirancih v nemških lager-

jih, ki je najprej izšlo v italijanski in ga je poslovenila soavtorica Tatjana Rojc, njegovi dnevniški zapisi *V imenu dialoga* (2005-2016). Potem so še *Umor pod K2* ter najnovejši prevodi Kosovela. Bralci mi bodo oprostili naštevavanje, a je res nekaj posebnega, da imaš vso to prelestnost na razpolago v večini italijanski knjižnici. Na koncu bi omenil še najnovejši antološki izbor pesnika Aleksija Pregarca *Trst in njegove krošnje - Trieste e le sue fronde*, s prevodi Jolke Milič in Darje Betocchi. Knjigo bo predstavila pisateljica Vilma Purič, skupaj z avtorjem, v **Občinski knjižnici E. Guglia v Miljah, v torek, 15. novembra, ob 18.30**, kot je povedala miljska občinska odbornica za stike s slovensko narodnostno skupnostjo Mirna Viola, ki je dala pobudo za srečanje ob 80-letnici avtorjevega rojstva. Za uvod v Mladino antologijo je poskrbela Pregarčeva sovaščanka, Ricmanjka Irena Žerjal. Pravi užitek bo za miljsko občinstvo prisluhniti stihom v obeh jezikih, ki jih bo recitiral sam avtor, Trubadur svetovljanskih pesniških občutij iz Brega.

Letos izvoljena slovenska odbornica, ki je odgovorna še za bilanco, spremlja posebno pozornostjo občinske dejavnosti v prid manjšini. V tej vlogi je potrdila voljo miljske občinske uprave, da bi prišli do okrepitve slovenske prevajalske službe, ki sicer že obstaja pri uradu za stike z javnostjo, in tudi do nove osebe za slovenski oddelek v knjižnici. To nam dovoljuje širše razmišljanje. Nova knjižnica E. Guglia je s svojimi sodobnimi čitalnicami in učilnicami na dveh nadstropjih, z dotacijo preko 21.500 knjig, četrtno od teh posvečenih otroški in mladinski literaturi, in s 1.800 DVD-ji, od letošnjega odprtja zelo povečala krog odjemalcev. V samem aprilu je bilo 122 novih vpisov: 68 odraslih in 54 mlajših (do 14 let) in težnja rasti se je nadaljevala za 40 - 60 novih čla-

Aleksij Pregarc

nov vsak mesec. Število izposojenih knjig se je tako rekoč podvojilo, od januarjskih 652 do 1.137 v aprilu in preko tisoč mesečno do rekordnih 1.238 v avgustu. Ravno tako so tudi obiski v knjižnici poskočili od 1.029 v januarju na preko dvesto mesečno med aprilom in junijem ter se ustalili na preko 1.800 v naslednjih mesecih.

Investicija v nove prostore, v obogatitev storitev in osebe se torej obrestuje. Vsi napisi v novi knjižnici so dvojezični, osrednja mladinska dvorana je poimenovana po Kiljanu Ferlugi, a

pravšnja bi bila tudi nadaljnja naložba v krepitev slovenskega oddelka, ki zdaj šteje okrog 400 knjig; desetino tega predstavljajo zemljevidi in turistične publikacije, ki so zanimive tudi za večinske občane. To bi sicer veljalo tudi za druge občinske in javne knjižnice na Tržaškem in Gorškem, ki predstavljajo velik razvojni potencial. Kljub temu da delujejo na dvojezičnem območju, imajo podhranjene knjižne sklade in nezadostne ali neobstoječe knjižničarske službe v slovenščini. V to bi se morale zamisliti pristojne uprave, dolgoročno načrtovati in vlagati, saj ob rednih dotacijah obstajajo dodatni državni in deželni finančni viri (npr. zakoni o manjšinah), ki bi lahko služili temu. In tu ne mislim samo na dvojezične občinske knjižnice, ampak na vse javne knjižnice teritorialnega in rajonskega obsega, ki obstajajo ali bi se lahko še odprle v nekaterih območjih, denimo na Krasu in v mestu. Ko danes razmišljamo o skupnih medobčinskih službah pri prevajanju, tehničnih storitvah ipd., bi lahko uspelo tudi na področju knjižničarstva.

Končujem s Miljami. Knjižnice danes še najraje obiskujejo šolska mladina in študenti, poleg vseh ostalih rednih uporabnikov. Pred kratkim sem bil priča malemu "zgodovinskemu" dogodku. V prostih učilnicah knjižnice večkrat slišim mlade učence, ki ponavljajo razne šolske predmete, matematiko, angleščino, nemščino itd. No, tokrat se je sramežljiv miljski prvošolček "pogumno" učil novih besed, kot "slovanski jeziki", "narodni"... Bil je učenec slovenščine, ki jo že tretje leto poučuje kot drugi tuji jezik v okviru rednega kurikularnega pouka na nižji srednji šoli v Miljah. Mislim, da je to druga šola (po tisti v Rocolu - Melari) v tržaški pokrajini, ki ima to urejeno. Lepo bi bilo, ko bi se tudi knjižnice lahko še bolje in bogateje opremile tudi za takšne nove kulturne potrebe, ki se le porajajo na našem koncu.

Davorin Devetac

S 6. STRANI Anatomija političnega zločina

Gre za negovanje skupnega ...

Vuk se je po izpustitvi iz zapore znašel v povsem novi situaciji in se pripravljaval na odhod v partizane: "Priti iz zapore in razlagati komunistom, da nameravaš postati primorski Kocbek, da nameravaš organizirati krščanske socialce kot svojo politično skupino, to je bilo v tistih okoliščinah samomor". Posamezniki so stopali v OF, največji problem je predstavljala t. i. primorska sredina, še posebno na Goriškem; imela je namreč jasen ideološki profil. Partija je bila ves čas na tekočem o tem, kaj mislijo Stanko Vuk in ostali, je dejal Pelikan. Vsa korespondenca krščanskih socialcev, primorske sredine, z Beogradom "je bila ves čas 'spremljana' od ene najzgodovinskejših sorodnic Stanka Vuka", prepisovana in sporočana Varnostno-obveščevalni službi. Partijske lovke so zelo dobro znale ločevati tudi sosedje in družine ter te ločitve uporabljati v lastne namene. Nesrečni Vuk je bil ob vrnitvi domov na začetku leta 1944 pravzaprav "obsojen na smrt" z več strani. Domobranci bi si želeli njegove likvidacije, saj se je odpravil v OF; komuniste je skrbel, ker je bil kot ljudski voditelj nevaren; namen stopiti v OF bi bil tudi za Nemce dovolj, da bi ga odpeljali v Rižarno, Dachau ali kam drugam; italijanski predstavniki salojskih oblasti so prav tako imeli interes, da se ne pridruži osvobodilni fronti. Isto je veljalo za t. i. plavo gardo, črno roko in še za koga, vključno z osebnimi računi itd.

Martin Breclj je s posrednim dokazovanjem prišel do točke, ko je dokazal, da je Vuka, ženo in Zajca likvidiral VOS. To je "zelo v skladu z naravo stalinistične partije in stalinističnih metod". Logika VOS-a je bila povsod enaka, skrajni ukrep je bila likvidacija, če je ogrožena usmeritev k revoluciji, v katero so komunisti verjeli. "Danes vemo, da s totalitarnimi metodami ni mogoče zgraditi srečne in demokratične družbe, kaj šele takega stanja, kakršnega si je predstavljal Marx v svojih razpravah in idejah". Leta 1943-1944 pa je "med temi verniki" veljalo prepričanje, da je za dosego tega cilja legitim tudi uboj... Partija je Vuka prikazala kot pristaža OF in se obenem rešila njegovih načrtov, ki bi jih s krščanskimi socialci realiziral znotraj OF. "Analiza dosega točko, ko je o naročnikih in storilcih zelo težko še dvomiti". Pika sicer še vedno ni postavljena, kronski dokaz še vedno manjka. "Domnevam, da se bo našel zdaj, ko je avtor pokazal, kje je potrebno iskati in na kaj biti pozorni". Morda bodo to prstni

otdisi, ki so še vedno spravljani na tržaški kvesturi, ali šifrirana depeša, ki še vedno čaka, da jo kdo razvozla.

Breclj je med drugim povedal, da ga je ta "zgodba" vedno živo zanimala, saj je tudi sam izšel iz političnih krogov, v katerih je svoj čas deloval Stanko Vuk. V študentskih letih je namreč sodeloval s tednikom Novi list, ki ga je ustanovil svak Stanka Vuka in nekdanji voditelj krščanskih socialcev na Primorskem, Engelbert Besednjak; list je nato dolgo ure-

foto dpo

jeval avtorjev stric (in naš prvi odgovorni urednik) dr. Drago Legiša. Za Novi list je pisal tudi Marko Vuk, Stankov nečak, s katerim je Breclj prijateljeval. V tem krogu, v katerem so bili še pisatelj Franc Jeza in drugi, so se večkrat pogovarjali tudi o trojnem zločinu. V tistih časih "je v glavnem prevladovalo stališče, da so zločin verjetno zakrivali nasprotniki Osvobodilne fronte, torej četniki ali domobranci". Izhodišče za raziskavo pa mu je dal prof. Jože Pirjevec, ki je postavil na glavo te razlage: leta 2009 je v neki italijanski knjigi o fojbah presenetil s tezo, da so umor na Rossetijevi ulici zagrešili slovenski komunisti iz vrst OF. "Pirjevčeve ugotovitve so šle mimo precej neopaženo v naši javnosti", zato je ob 70-letnici, leta 2014, Breclj hotel opozoriti na to tezo in napisal daljši članek v Primorskem dnevniku. Tako si je ne nadajajo in nepričakovano odprl pot do anonimne pričevalke, ki mu je potrdila Pirjevčovo tezo in zraven razkrila, da je bil eden izmed morilcev Albert Gruden iz Šempolaja. Drug članek, ki je povzema tudi omenjeno pričevanje in dodatna razkritja, je naletel na veliko zanimanje, pa tudi na skepsno in polemike "verjetno tudi zato, ker prelomne ugotovitve niso bile dovolj razčlenjene in utemeljene". Tako je nastala knjiga, "ki skuša zapolniti vrzel". Raziskava je zahtevala veliko dela in časa, je dejal avtor; z njo se je ukvarjal več kot leto dni. Raziskovanje v arhivih je precej zamudno opravilo: v ljubljanskem arhivu je bil več desetkrat,

zasišal je vse ljudi, za katere je izvedel, da bi imeli kako informacijo, začenši s sorodniki žrtev. Preučil je tudi obsežno literaturo o dogodku, saj, je dejal, sam ni zgodovinar, a je "po sili razmer postal vršilec dolžnosti zgodovinarja". S pomočjo sodelavcev je zbral kar precej tudi novih podatkov in virov, na tej osnovi je kritično pretresel znane razlage tragičnega dogodka, pa tudi razvil svojo rekonstrukcijo. Prišel je do ugotovitve, da je zločin delo VOSA Osvobodilne fronte, ki je bila "udarna pest" Komunistične partije. Našel je poročila vosovskih obveščevalcev, ki so "navdahnili" ta zločin, in odkril vrsto indicev, dokazov, dejstev, pričevanj, ki dokaj zanesljivo kažejo, kdo je sestavljal morilsko trojko, pa tudi, v katerem krogu ljudi je prišlo do odločitve. Gotovo je bil glavna tarča likvidacije Stanko Vuk, je

podčrtal. Slovenski komunisti so se menda bali, da bi resnično postal 'primorski Kocbek'. Vuk je bil v resnici politično ambiciozen človek. Zato so se komunisti bali, da bi lahko načel monopol, ki so ga imeli nad narodno-osvobodilnim gibanjem na Primorskem. Kot vedo ljubitelji detektivk, včasih tudi na prvi pogled nepomembna podrobnost lahko pomaga rešiti tudi še tako zagonetne primere. Breclj je zbral precej takih podrobnosti, ki se tudi ujema jo in iz katerih se lahko precej zanesljivo sestavi slika krvavega dogodka. Postavljeni smo pred vprašanje, kaj se je pravzaprav dogajalo med drugo svetovno vojno na Primorskem in sploh na Slovenskem. Gotovo se je bil boj med okupatorjem in uporniki z vsemi vmesnimi niansami itd., toda nesporno je tudi, da je partija sprožila revolucijo in da se je za prevzem oblasti posluževala vseh sredstev, tudi likvidacij. "To so gotovo trpke resnice, zlasti na Primorskem". Brecljeva želja je, da bi tema ne vzbujala sovražne osti. Imamo pravico in dolžnost, da čim bolj popolno poznamo svojo preteklost, saj je to ključnega pomena za mirno sožitje bodisi znotraj naše narodne skupnosti kot tudi v odnosih s pripadniki drugih narodov. Razumljivo je, da tudi pri zgodovinskem raziskovanju obstajajo različni pogledi, toda postati mora nekaj povsem normalnega, da se kljub temu znamo o teh stvareh pogovarjati in sodelovati pri iskanju resnice, saj konec koncev gre za negovanje skupnega zgodovinskega spomina.

"So ljudje, ki se še danes bojijo, da bi preveč povedali", je dejal Pahor. Avtor je potrdil, da je pri raziskovanju naletel tudi na molčečnost ljudi, ki niso hoteli spregovoriti o tistih dogodkih. Doživel je celo, da je neko družino, pri kateri je našel pomembne informacije, nato obiskal "človek starega režima in jo ustrahoval". To se ni zgodilo v mejah nekdanje socialistične republike Slovenije oz. Jugoslavije, temveč v Italiji ...

NABORJET Posvet "Želja po dvo in trijezičnem šolstvu v videmski pokrajini"

Modeli in rešitve za pouk slovenščine v Kanalski dolini

Uspen model dvojezičnega šolskega pola v Špetru je že zdavnaj v javnosti vzbudil javno debato o podobnih rešitvah tudi drugod v videmski pokrajini. Beseda o dvo in večjezičnem šolstvu je na institucionalni ravni tekla že v zvezi z Režijo in Tersko dolino, pa tudi s Kanalsko dolino, kjer bi večjezičnost poleg slovenščine in italijanščine vključevala še nemščino. To je bila rdeča nit posveta, ki ga je v petek, 4. novembra, priredilo združenje

Don Mario Cernet v sodelovanju z združenjem Don Evgen Blanchini. Dopoldanski posvet je bil sklican v Beneški palači v Naborjetu. Udeležila se ga je vrsta govornikov, ki je predstavila specifične in različne realnosti, v katerih deluje večjezično šolstvo ali pouk v manjšinskih jezikih.

Besedo so najprej prevzeli organizatorji. Po uvodnem pozdravu odborice občine Naborjet-Ovčja vas Marise Piusi, ki je poudarila pomembnost trijezičnega šolstva pri odpiranju vrat strpnosti, je prva spregovorila predsednica združenja Don Mario Cernet Anna Wedam. Dejala je, da mladi doma govori čedalje manj slovensko in da je zato šola še kako potrebna. Problem v Kanalski dolini pa je ta, da se slovenski jezik na trbiški šoli poučuje samo eno uro tedensko, kar je odločno premalo. Pa ne samo to. V letošnjem šolskem letu je moralo finančno breme za izpeljavo slovenskega pouka nase prevzeti prav združenje Don Mario Cernet, čeprav naj bi to ne spadalo med društvene pristojnosti. "Brez finančnega kritja bi pouk v slovenščini povsem odpadel", je o robu posveta še povedala Wedamova, "zato smo se odločili, da bomo sami pokrili to vrzel. Na tem mestu pa pogrešam pravi pristop javnih uprav in institucij, posebej dežele in urada za Sloveno v zamejstvu in po svetu". Rudi Bartholot iz društva Planika je predstavil zgodovinski razvoj prizadevanj za večjezično šolstvo. Ob tem je tudi sam poudaril potrebo po sistemski rešitvi tega vprašanja, ki ga morajo nase prevzeti javne ustanove in ne društva. Spomnil se je, kako sta župnik Mario Gariup in kulturni delavec Salvatore Venosi prva učila v zasebni šoli v popoldanskih urah leta 1993. Po spletu prizadevanj se je nato uveljavil pouk slovenskega jezika. Občina Naborjet - Ovčja vas je že v času župana Alessandra Omana bila pripravljena vložiti sredstva za pouk slovenščine, leta 2010 pa je za obdobje 5 let temu projektu s 25 tisoč evri pomagala tamkajšnja gorska skupnost.

O možnosti večjezičnega šolstva v Kanalski dolini je spregovoril tudi Antonio Pasquariello, ravnatelj trbiške šole, kjer se izvaja slovenski pouk. Dejal je, da je cilj

šole doseči večjezičnost, pa čeprav je znanje posameznih jezikov na različnih ravneh. Gre za to, da dobijo učenci in dijaki pri poznavanju treh jezikov tudi čim več kompetenc. Učitelj oziroma profesor mora biti pri tem "bri-

Stanje šolstva na Južnem Tirolskem je predstavil nekdanji ravnatelj Luis Thomas Prader, ki je podčrtal, da ima tamkajšnja močna nemška skupnost šole vseh stopenj z nemškim učnim jezikom, tako kot velja pri nas v

Trbiški občinski svetnik Paolo Molinari in moderator Igor Jelen (foto L. Lister)

goriški in tržaški pokrajini. Ob tem je naglasil, da si oni težko zamišljajo dvo ali trijezično šolstvo, ker povezujejo jezik s pojmom čustvenosti. "Jezik, v katerem poučuje učitelj oziroma profesor", je sklenil Prader, "mora biti njegov materni jezik". Ladinici, ki so precej manjša skupnost (skupno šteje kakih 30 tisoč ljudi), imajo seveda drugačen model. Pouk ladinščine je na območju, na katerem živi ladinska skupnost, omejen na nekaj ur tedensko. Roland Verra z ladinskega šolskega skrbništva je pojasnil, da je ladinščina pravzaprav spremljevalni jezik ob nemščini in italijanščini. Poseben pogled na večjezično šolstvo je nazadnje podal še Miha Vrbinč, šolski nadzornik za slovenščino na avstrijskem Koroškem. Predstavil je projekt Kugyjevih razredov, ki se je razvil v šolskem letu 1999/2000 in po katerem je do danes maturiralo več kot 200 dijakov. Gre za program na slovenski gimnaziji v Celovcu, ki predvideva pouk v treh regionalnih jezikih (slovenščini, nemščini in italijanščini) ter v nadregionalnem jeziku (angleščini). S tem se lahko po Vrbinčevih besedah vsi Kugyjevi dijaki veliko bolje premikajo in zaposlujejo na območju tromeje, hkrati je to po njegovih besedah tudi dodana vrednost za samo območje. O jezikovnih iniciativah na Koroškem je spregovorila Martina Piko, ki je predstavila projekt Krščanske kulturne zveze iz Celovca na področju jezikovnega poznavanja slovenščine za najmlajše. Igor Jelen je predstavil realnost učnih ur slovenščine za otroke, ki obiskujejo tečaj v Vidmu, spregovoril pa je tudi zastopnik staršev iz Kanalske doline in predstavil svojo izkušnjo šolanja otrok, ki zajema ustanove v vseh treh državah na tromeji.

kil

Doberdob / Spomin na Franko Ferletič

Otroške izrazne oblike, svet najmlajših v svojih različnih pramenih, petje in gledališke postavitve za malčke bodo v ospredju večera, ki ga SKD Hrast prireja v soboto, 12. novembra, ob 20. uri v župnijski dvorani v Doberdobu. "Igrarija čarovnija", tako bo ime večeru, bo otroški okvir, ki pa je lahko, v drugačni obliki, primeren tudi za odrasle. Večer bo posvečen doberdobski kulturni delavki Franki Ferletič ob 25. obletnici smrti. Večer bosta med drugimi oblikovala tudi otroški pevski zbor Veseljaki pod vodstvom Lucie Lavrenčič in mala dramska skupina domačega društva Hrast, ki pripravlja miklavževanja in druge odrske postavitve za najmlajše.

Gorica / Razstava v galeriji Ars

V likovni galeriji Ars na Travniku v Gorici bo v soboto, 12. novembra, ob 18. uri odprtje razstave z naslovom Grafični listi in slike (Grafiche e pitture), na kateri se bodo predstavili člani terapevtske skupnosti La Tempesta Onlus iz Gorice. Na razstavi bodo na ogled dela pacientov omenjene skupnosti; nastala so v umetniškem ateljeju, ki ga vodita likovnika Luciano de Gironcoli in Salvatore Puddu. Razstava bo odprta do sobote, 10. decembra, ogled je možen po urniku Katoliške knjigarne. Projekt je finančno podprla Fundacija Carigo.